

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2005-2006

2 juni 2006

HOORZITTING

over opvoedingsondersteuning

VERSLAG

**namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
uitgebracht door de heer Tom Dehaene**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Luc Martens.

Vaste leden:

mevrouw Marijke Dillen, de heren Felix Strackx, Erik Tack,
de dames Greet Van Linter, Gerda Van Steenberge;

de heer Tom Dehaene, mevrouw Vera Jans, de heren Luc
Martens, Steven Vanackere;

de dames Margriet Hermans, Anne Marie Hoebeke, Vera Van
der Borgh;

de heren Bart Caron, Kurt De Loor, mevrouw Elke Roex.

Plaatsvervangers:

de heer Erik Arckens, de dames An Michiels, Monique Moens,
de heer Jurgen Verstrepen, mevrouw Linda Vissers;

de dames Cathy Berx, Kathleen Helsen, Trees Merckx-Van
Goey, Sabine Poleyn;

mevrouw Patricia Ceysens, de heer Marc Cordeel, mevrouw
Hilde Eeckhout;

de dames Else De Wachter, Michèle Hostekint, Els Robeyns.

Toegevoegde leden:

mevrouw Mieke Vogels;

mevrouw Helga Stevens.

INHOUD

	Blz.
I. Inleiding door mevrouw Inge Vervotte, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	4
II. Uiteenzetting van mevrouw Kristien Nys, wetenschappelijk medewerker Centrum voor Gezinspedagogiek KU Leuven, docente Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen.....	5
III. Uiteenzetting van mevrouw Annemie Drieskens, gezinspolitiek secretaris Gezinsbond.....	7
IV. Uiteenzetting van de heer Patrick Blondé, voorzitter PPI, algemeen projectleider CKG Kapoentje VZW en opvoedingswinkel Kinfo	8
V. Uiteenzetting van mevrouw Anne Meeus, coordinator centrum Algemeen Welzijnswerk de Kempen	11
VI. Uiteenzetting van mevrouw Linda Beirens, stafmedewerker kwaliteitszorg Vlaams Welzijnsverbond.....	12
VII. Uiteenzetting van mevrouw Karin Roels, verantwoordelijke inhoudelijke werking Centrum voor het Jonge Kind.....	4
VIII. Uiteenzetting van mevrouw Hilde Haerden, coördinator opvoedingswinkel Genk	16
IX. Vragen van de leden en antwoorden van de sprekers, met reacties.....	18
Bijlage: Implementatie van opvoedingsondersteuning in Vlaanderen.....	26

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin hield op 23 mei 2006 een hoorzitting over opvoedingsondersteuning. Het uitgangspunt voor de hoorzitting was de tekst 'Implementatie van opvoedingsondersteuning in Vlaanderen' van minister Inge Vervotte. Die tekst, die als bijlage bij dit verslag is gevoegd, werd bij de aanvang van de hoorzitting toegelicht door de minister.

I. INLEIDING DOOR MEVROUW INGE VERVOTTE, VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

Minister Inge Vervotte: Ik wil eerst een toelichting over een aantal krachtlijnen geven. De bedoeling is om door hoorzittingen en debatten te komen tot een meer gedragen visie, met het oog op een aanpassing van het decreet opvoedingsondersteuning.

We worden immers geconfronteerd met een gewijzigde maatschappelijke context. We moeten rekening houden met het wegvallen van de klassieke opvoedingsmodellen, de veelheid aan waardepatronen en levensstijlen en de evolutie van een meer autoritaire gezinssituatie naar onderhandelingshuishoudens. Ook vallen sociale netwerken weg; de sterkst stijgende groep in de samenleving is die van de alleenstaande ouders. Tegelijkertijd is er ook de positieve aandacht voor de plaats van kinderen in de samenleving, dat heeft ook zijn impact op de gezinsdynamiek. Tot slot is er de stijgende mondigheid van gezinnen die het zo goed mogelijk willen doen voor hun kinderen. Dat is een zeer positieve evolutie, die we duidelijk willen aangrijpen. Dat is meteen ook het uitgangspunt van onze visie rond opvoedingsondersteuning. We weten dat heel wat ouders daar bekommerd om zijn. Opvoedingsondersteuning zit voor ons niet louter in de problematische sfeer: ouders willen het zo goed mogelijk doen en wij willen hen daarbij ondersteunen. Als ze vragen hebben, moeten ze ook terecht kunnen in het hele pakket van opvoedingsondersteuning dat zal worden aangeboden.

We zien opvoedingsondersteuning wel als een belangrijke hefboom naar preventie. Zoals altijd gelden daarbij de regels: hoe vroeger, hoe beter. We weten dat in de relatie tussen ouders en kind sensitiviteit en responsiviteit zeer belangrijk zijn: ze hebben effecten op de ontwikkeling van de hersenstructuren van kinderen en dus op de kansen van deze kinderen later in

hun leven. Hoe vroeger men start, hoe sterker men de context erbij betreft, hoe beter de resultaten zijn en hoe lager de kostprijs, hoe langer de effecten aanhouden en hoe beter op termijn de prognose is: er is dus een duidelijke meerwaarde voor de samenleving. De kosten die de overheid investeert, krijgt ze dubbel en dik terug. We blijven, in elk geval voorlopig, vasthouden aan de principes van 'evidence based'-werken. Er moet op zijn minst wat wetenschappelijke onderbouw komen.

Wat zijn onze basispremissen? We willen maximaal uitgaan van het aanbod dat al bestaat. We zijn helemaal niet blind voor de dynamiek die er vandaag is rond opvoedingsondersteuning en alle professionele en niet-professionele partners die daar een rol in opnemen. Dat is voor ons het uitgangspunt: wat er al is, willen we stimuleren en faciliteren, het liefst in samenwerkingsverbanden en netwerken.

Opvoeding zien we als een complementair en circulair proces tussen ouders en kinderen. Opvoeding is een heel complex gegeven, waarbij interactie het belangrijkste is, dus geen eenrichtingsverkeer. Opvoeden is en blijft de eigen verantwoordelijkheid van de ouders. We stellen dus duidelijk geen model voorop. De waarden en normen worden bepaald in de interactie tussen de gezinsleden zelf. De overheid ondersteunt en biedt mee structuren. Wij zien opvoedingsondersteuning helemaal niet als de oplossing voor problemen die zich voordoen. We willen kansen creëren binnen het gezin. We willen ouders niet culpabiliseren. Uiteraard is er ook nog het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

Onze definitie luidt: opvoedingsondersteuning bestaat uit al die activiteiten die tot doel hebben om ouders en andere opvoeders steun te bieden bij het opvoeden. We zien opvoeding als een complexe opdracht met een wisselwerking van factoren: de kenmerken van het kind, van de ouder én van de context. Het is belangrijk dat deze drie telkens worden meegenomen bij het aanbod en door het beleid belangrijk worden geacht. We moeten dus ook oog hebben voor de leefomgeving van het kind.

De doelgroep is voor ons heel breed. Het gaat om alle ouders en opvoeders die de zorg opnemen van kinderen, ook risicogroepen. Voor die laatsten moet er een specifiek aanbod zijn. Maar we zien opvoedingsondersteuning ook heel duidelijk als een verrijking voor gezinnen die helemaal geen problemen ervaren.

We gaan natuurlijk wel differentiëren volgens de noden. Die kunnen immers heel verschillend zijn: een gewone opvoedingssituatie met gewone opvoedingsvragen, opvoedingsspanning, opvoedingscrisis en ten slotte opvoedingsnood, waarbij dan wel echt interventies nodig zullen zijn. Het aanbod richt zich niet rechtstreeks tot begeleiders of professionelen.

Als functies zien we informatie en voorlichting. Er is behoefte aan informatie over de opvoeding en verzorging van kinderen. We willen zo veel mogelijk mensen informeren over het stimuleren van de ontwikkeling van hun kind en over voorzieningen in hun omgeving. Ten tweede spelen de media volgens ons een belangrijke rol in het bespreekbaar maken van de opvoeding. Die wordt immers nog altijd in de privésfeer gesitueerd. Er moet een klimaat gecreëerd worden waarbij het normaal is dat men vragen heeft over opvoeding en dat men als ouder optimistisch is over de aanpak van lichte opvoedingsproblemen.

Nog een andere functie is de praktisch pedagogische of instrumentele steun: het ter beschikking stellen van diensten, materiaal of pedagogische documentatie. Ook emotionele steun is een belangrijke functie, vooral als beschermende factor. Ook de sociale samenhang stimuleren, sociale steun bieden en zelfhulp bevorderen, zien we als een belangrijke functie. Het kan interessant zijn om voor ouders ontmoetingskansen te creëren en informele sociale netwerken te stimuleren. We zien ook een heel belangrijke rol weggelegd voor vrijwilligers en buurtwerkers.

Een vijfde functie is signalering, vroegtijdige onderkenning en verwijzing. Daarnaast is er de pedagogische adviesverlening en/of licht ambulante/mobiele ondersteuning. Dat kan ondersteuning zijn bij gesprekken of huisbezoeken. Er is ook de mogelijkheid om vaardigheden en competenties uit te breiden. Adviesverlening krijgt vorm in individuele begeleiding en in vormen van oudergroepswerking.

Een laatste functie is de meer intensieve, laagdrempelige hulp. Die situeert zich op de overgang tussen opvoedingsondersteuning en -hulp.

De algemene doelstellingen naar de ouders zijn hun competentie, vaardigheden en draagkracht te versterken, zodat de draaglast verminderd wordt door problemen tijdig te signaleren en praktische hulp of steun te bieden, en het sociale netwerk rondom kinderen en gezinnen te versterken.

Het doel is het vergroten van opvoedingsmogelijkheden en kansen van gezinnen enerzijds en het voorkomen van (zwaardere) problemen anderzijds.

De uitgangspunten zijn laagdrempelige ondersteuning, vraaggericht en participatief werken, ondersteuning op maat, 'empowerment' en methodisch werken.

Op die krachtlijnen willen we verder werken op basis van de uiteenzettingen van de diverse experts, om uiteindelijk tot decretale wijzigingen te komen.

II. UITEENZETTING VAN MEVROUW KRISTIEN NYS, WETENSCHAPPELIJK MEDEWERKER CENTRUM VOOR GEZINSPEDAGOGIEK KU LEUVEN, DOCENTE HOGER INSTITUUT VOOR GEZINSWETENSCHAPPEN

Mevrouw Kristien Nys: Mede namens professor Lieve Vandemeulebroecke van het Centrum voor Gezinspedagogiek dank ik u voor de uitnodiging om een reactie te geven op de voorliggende tekst inzake opvoedingsondersteuning.

Onze visie op opvoedingsondersteuning vinden we in belangrijke mate terug in de basispremissen, de omschrijving en de uitgangspunten van de voorliggende tekst. We ervaren het als positief dat het beleid erin slaagt om de aanbevelingen van het in 2004 afgeronde beleidsgericht onderzoek 'Opvoedingsondersteuning. Visie en kwaliteit' op te nemen. Dat is belangrijk omdat verschillende sectoren aan het onderzoek hebben deelgenomen en de totstandgekomen visie ook door hen mee uitgeschreven en onderschreven werd.

Ik wil wel een aantal bezorgdheden uiten ten aanzien van een aantal veronderstellingen en de concrete vertaling ervan naar de praktijk. Deze bezorgdheden hebben misschien veeleer te maken met een aantal onduidelijkheden in de recent gelanceerde meer concrete voorstellen. Vanuit die optiek formuleren we ze dan ook als mogelijke bijkomende aandachtspunten.

In de tekst wordt de sterkte van preventie, en daaruit voortvloeiend ook opvoedingsondersteuning, bijzonder beklemtoond. We vinden dat ook terug in persmededelingen van verschillende strekkingen, die al dan niet naar aanleiding van de recente gewelddelicten geformuleerd werden. Het is inderdaad belang-

rijk om proactief te werken, maar om te vermijden dat we al te gedesillusioneerd zouden geraken, moeten we de mogelijke ‘resultaten’ in de juiste context zien. We kennen inderdaad een aantal belangrijke factoren, die we onder meer ook terugvinden in het programma Triple P, maar die optimale omstandigheden zijn niet alleen gelegen in de gezinsopvoeding (het eerste opvoedingsmilieu), maar ook in andere milieus en contexten, ja ook de ruimere maatschappelijke context. Het blijkt evenwel moeilijk om daar in de praktijk ook ten volle rekening mee te houden.

Inzake de voorliggende concrete praktijkvoorstellen, vertrek ik hoofdzakelijk van het Triple P-programma, omdat dat recent ook zo sterk als beleids optie naar voren geschoven werd. Bijzondere aandacht verdient de contextgebondenheid van toonaangevende programma’s en wel op twee niveaus. Er zijn ten eerste weliswaar overeenkomsten, maar er is toch ook een zekere cultuurgebondenheid. Ik denk dan bijvoorbeeld aan mogelijke behoefteverschillen, afhankelijk van een bepaalde context, cultuur of omgeving waarin de ondersteuning zou moeten plaats vinden. Programma’s zijn in die zin niet zomaar ‘over te dragen’: ze moeten flexibel overgedragen worden. Het is aan de meer in Triple P ingewijde mensen om uit te maken in hoeverre daar bij een dergelijk ‘evidence based’-programma ook ruimte voor is.

Een tweede bedenking verwijst naar de in de nota onderschreven stelling: ‘hoe sterker je de context erbij betreft, hoe beter de resultaten’, en naar de opgenomen doelstelling ‘het sociale netwerk rondom kinderen en gezinnen versterken’. Het betrekken van de context heeft echter niet alleen betrekking op ‘een netwerk van diensten en voorzieningen’, maar in het bijzonder op de eigen context van gezinnen. Ik denk dan vooral aan de functie van sociale, informele steun en het niet-geïsoleerd zijn, maar in het bijzonder ook aan contacten die kunnen worden onderhouden met de school, de buurt en andere maatschappelijke instanties, wat in de praktijk veel moeilijker te realiseren blijkt en vooral een grote flexibiliteit en inzet van de betrokkenen vraagt. We zien weliswaar dat bepaalde lokale initiatieven daar wel in slagen. Het strekt dus zeker tot aanbeveling die initiatieven te erkennen. Dat werd door de minister daarnet trouwens bevestigd.

Bijzondere aandacht behoeft het zogenaamde zelf-regulatieprincipe. Dat betekent dat gezinnen zelf bepalen tot welk niveau ze doorstromen. Ook dat is sterk verbonden met het zogenaamde Triple P-pro-

gramma. In geval van een te strikte toepassing is het mogelijk dat bepaalde groepen uit de boot blijven vallen. Andere wetenschappers bevestigen ons dat Triple P, net zoals vele andere programma’s, ook een uitvalprobleem heeft. Aansluitend bij de onderzoeksbevindingen zullen bijgevolg ook vooral veel tijd en middelen ter beschikking gesteld moeten worden om alle gezinnen te bereiken. We suggereren dan ook om dat als een deelaspect, naast het trainen van professionals, al dan niet in het kader van de implementatie van het Triple P-programma, op te nemen.

Het is ook belangrijk om een realistische inschatting te maken van de mogelijke bijdrage van media zoals dat in Triple P zo sterk naar voren geschoven wordt. Er zijn inderdaad een aantal positieve effecten te verwachten, maar ook die moeten we binnen een juiste context zien. Ik denk dan vooral aan de ideale omstandigheden waarin het effect van de media tot nu toe onderzocht werd. Zo stelde men speciaal opgestelde video’s gedurende 6 tot 8 weken, samen met ondersteunende folders, ter beschikking van gezinnen. Dat is een gecontroleerde situatie om het effect van media te bestuderen.

Onderzoek wijst ook uit dat de impact van de media moeilijk te bestuderen is omdat opvoeding een privé-domein bij uitstek is, waarin sterk individueel bepaalde – al dan niet bewuste – keuzes gemaakt worden. Er zijn ook een aantal belemmeringen die beletten dat ouders de boodschappen vertalen naar de eigen opvoedingspraktijk. Die belemmeringen hebben te maken met een beperkte herkenning vanwege andere leefomstandigheden, verschillende gezinsvormen, andere voorstellingswijze, andere waarden en normen, andere levenswijze. Dat blijken belangrijke hinderpalen te zijn.

Ander meer algemeen onderzoek naar de impact van de media op het wijzigen van bepaalde gedragingen, niet alleen opvoedingsgedrag, maar ook stoppen met roken, afbouwen van drugs, en dergelijke, bewijst dat de mate waarin mensen zich identificeren met de beelden, de herkenbaarheid dus, zeer belangrijk is. Gezien de grote diversiteit aan gezinsvormen kan het nut van dergelijk medium in vraag gesteld worden.

Onderzoek bewijst dat 30 tot 50 percent van de gezinnen die deelnemen aan een oudertrainingsprogramma, niet de gewenste resultaten bereikten. Dat is te wijten aan het feit dat ze in het dagelijkse leven met andere stressfactoren, met andere omstandigheden geconfronteerd worden. Dat bewijst dat het

mogelijke effect vanuit een zeer specifieke context moet worden bekeken. Dat neemt niet weg dat er niet op dat domein of met dat medium gewerkt kan worden. Veel hangt af van de concrete vertaling en de implementatie van dergelijke programma's.

Als we willen dat alle gezinnen volwaardig deel kunnen uitmaken van de samenleving en kunnen participeren, moet er op meerdere sporen, over de bevoegdheden heen, gewerkt worden. Net dat is een bijzonder moeilijke oefening.

Er bestaan in de praktijk al tal van zinvolle initiatieven en er werden goede voorstellen gelanceerd, maar we kunnen ons niet van de indruk ontdoen dat het totaalplan buiten beeld blijft. Er zijn veel zinvolle initiatieven maar het is moeilijk om ze op elkaar af te stemmen.

Vlaanderen moet hoofdzakelijk op buitenlands onderzoek vertrouwen en ook in dit verband worden we weer geconfronteerd met een mogelijke contextgebondenheid. Bepaalde programma's werden enkel uitgevoerd in grootsteden. Vlaanderen heeft weliswaar grootsteden, maar ook veel landelijke gebieden.

Vanuit de vaststelling dat bijvoorbeeld het gesubsidiëerd groepsgewijs opvoedingsondersteunend aanbod vooral aangeboden wordt in de provincies Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen en Brussel, is het op zich niet slecht om in Antwerpen een extra impuls te geven door het Triple P-programma. Hopelijk moeten ook de anderen niet al te lang wachten op impulsen om ook daar een groter, beter verspreid aanbod uit te bouwen.

Op donderdag 18 mei is men er in Antwerpen in geslaagd om een goede uitwisseling inzake opvoedingsondersteuning te realiseren.

Daarbij aansluitend wil ik het belang van dergelijke uitwisselingsmomenten beklemtonen. Het kan immers bijdragen om het in de voorliggende nota onderschreven uitgangspunt 'methodisch werken' te kunnen uitwisselen. Die behoefte kwam ook aan de oppervlakte in het eerder vermelde onderzoek van Vandemeulebroecke en De Munter 'Visie en kwaliteit van opvoedingsondersteuning'. Bovendien kan het ook een belangrijk instrument zijn om de vinger aan de pols te blijven houden inzake opvoedingsvragen en ondersteuningsbehoeften en de afstemming van het aanbod daarop. In dat verband is het nationale

congres Opvoedingsondersteuning in Nederland een mogelijk te volgen voorbeeld. Nederland is van plan jaarlijks dergelijk nationaal congres te organiseren waar zowel mensen van het beleid, de praktijk als de wetenschap mee kunnen werken aan een degelijke uitwisseling van de inzichten, het onderzoek en de praktische vertaling ervan.

De voorzitter: Ik begrijp dat de spreker het eens is met de principes van de tekst. Ze heeft een aantal kritische vragen bij een aantal programma's en ze heeft ook vragen over het onderzoek en de wijze waarop de informatie uitgewisseld wordt.

Mevrouw Kristien Nys: Het zijn eerder bekommernissen waarbij op basis van de concrete implementatie zal moeten blijken of die al dan niet gerechtvaardigd zijn.

III. UITEENZETTING VAN MEVROUW ANNE-MIE DRIESKENS, GEZINSPOLITIEK SECRETARIS GEZINSBOND

Mevrouw Annemie Drieskens: De Gezinsbond ondersteunt al sinds jaar en dag de ouders bij de opvoeding. Hij is blij dat er meer en meer aandacht gaat naar de ondersteuning van ouders. In die zin is de bond de minister dankbaar dat hij betrokken is in allerlei overleg. De bond toetst de evolutie aan de eigen visie. Die visie wil ik vandaag toelichten.

Ouders leren vooral van elkaar. Ouders met vragen gaan in de eerste plaats te rade bij vrienden, kennissen, familie. Als ze gebruik maken van het professionele circuit, richten ze zich eerst tot professionelen die ze kennen. Ook daar is een vertrouwensband belangrijk. Opvoeden is een samenspel tussen ouders, kinderen, de omgeving, de school. Hulp van een nabij iemand geeft de mensen kracht en wordt des te meer ervaren als een steun in de rug. Informele netwerken zijn heel belangrijk en geven een tegenwicht tegen de tendens naar professionalisering. Het informele en het professionele circuit moeten elkaar allicht op een bepaald moment vinden, maar de bond vreest dat te zeer aandringen op het volgen van cursussen of trainingen een tegengesteld effect zal hebben.

Het bestaande aanbod is rijk, het is een taak van de overheid om dat op de eerste plaats in beeld te brengen. Zo weten ouders waar ze voor welk probleem terecht kunnen. Misschien moet de overheid nog meer inspanningen doen om kruisbestuivingen te

stimuleren. De Gezinsbond heeft heel wat expertise, die hij graag ter beschikking wil stellen voor groepen die hij minder bereikt, zoals risicogroepen en kansengroepen. Misschien kan er onder impuls van de overheid een wisselwerking ontstaan.

Ouders zijn uiteraard de eerste opvoedingsverantwoordelijken. Die uitspraak veronderstelt een groot vertrouwen in die ouders. Misschien moet nog meer benadrukt worden dat veel ouders goed bezig zijn, dat ze het beste met hun kinderen voorhebben. Eigenlijk verdienen ze een pluim voor wat ze doen om hun kleine gemeenschap te beredderen. Het vertrouwen in de opvoedingscompetentie van de ouders is voor de bond cruciaal. Daarmee staat of valt het ondersteuningsaanbod: erkennen dat ouders competent zijn en dat het bij het leven hoort dat ze niet op alles zelf een antwoord hebben. Ze hoeven zich niet te schamen omdat ze advies of hulp vragen. Het komt er niet alleen op aan de drempel zo laag mogelijk te houden, maar ook duidelijk te maken waar de mensen terecht kunnen. Het is dus ook belangrijk om vraaggestuurd te werken.

In onze maatschappij en in de media worden ouders meer en meer geculpabiliseerd. Ouders zijn de fout van alles. Als kinderen spijbelen, dan worden de ouders gevisieerd met voorstellen om het kindergeld af te nemen enzovoort. De school heeft echter ook een belangrijke verantwoordelijkheid op dat vlak. Er moet allicht een stok achter de deur zijn, maar eerst moet de ondersteuning goed uitgewerkt worden. Aanmoedigen en belonen moeten aan bestraffen voorafgaan. De ouders delen de verantwoordelijkheid met de volledige omgeving.

Opvoedingsondersteuning is evenmin een eiland. Daarom moet de context waarin gezinnen leven, mee in rekening gebracht worden als ze ondersteuning nodig hebben. Gezinnen met een karige huisvesting hebben automatisch meer problemen met het opvoeden. Ze hebben immers andere zorgen die voorgaan. Kosteloos leerplichtonderwijs en een betaalbare hogere studie maken dat ouders over meer ruimte beschikken. Ook een haalbare combinatie gezinsarbeid zou voor veel ouders de druk verlagen. Rust en tijd bevorderen immers de opvoeding. De ondersteuning van de overheid moet in een totale aanpak passen.

Opvoedingsondersteuning is een gedeelde zorg. De bond is blij met de talrijke initiatieven. Er zijn diverse positieve signalen. Het ontwerp van decreet dat de

minister plant, is zeker belangrijk om de opvoedingsondersteuning nog meer in beeld te brengen. De Gezinsbond hoopt dat de decreetwijziging gepaard zal gaan met meer middelen. Opvoedingsondersteuning krijgt terecht een belangrijke plaats in het globale plan voor de bijzondere jeugdzorg. Het is nodig dat er navenant middelen geïnvesteerd worden. Investeren in opvoedingsondersteuning kan een grote besparing opleveren. Als iedereen – het onderwijs, de ouders, de overheid – de krachten bundelt om de jongeren op te voeden tot sterke kritische volwassenen, zal dat een impact hebben op de weerbaarheid van de jongeren tegen delinquentie enzovoort.

De Gezinsbond vindt heel veel van zijn bekommernissen terug in de krachtlijnen van de minister. Hij zal dan ook zeker meewerken aan het proces.

IV. UITEENZETTING VAN DE HEER PATRICK BLONDÉ, VOORZITTER PPJ, ALGEMEEN PROJECTLEIDER CKG KAPOENTJE VZW EN OPVOEDINGSWINKEL KINFO

De heer Patrick Blondé: Naast voorzitter van PPJ ben ik tevens een bevoorrechte getuige vanuit de opvoedingswinkel Kinfo in Oostende. Ik ben alvast verheugd vandaag de kans te krijgen om een en ander toe te lichten. Gezien de zeer korte termijn en mijn verblijf in het buitenland, was er wel onvoldoende tijd voor interne terugkoppeling binnen PPJ. Om die reden zal ik vandaag in eerste instantie spreken vanuit mijn praktijkervaring.

Zoals u wellicht weet zijn er rond het thema opvoedingsondersteuning al talrijke teksten en boeken volgeschreven en is er een scala aan invalshoeken, methodieken en visies ontwikkeld. Sinds de start van de opvoedingswinkel in Oostende werd ik de voorbije twee jaar geregeld gevraagd als spreker over het thema opvoedingsondersteuning. Helaas zal ik u de ongeveer twee uur durende uiteenzetting hier moeten besparen omdat mij slechts vijftien minuten gegund wordt om in te gaan op de essentie van de tekst.

In de eerste plaats verwondert mij de beknoptheid van de tekst 'Implementatie opvoedingsondersteuning in Vlaanderen' omdat we het voorbije jaar via het Vlaams Netwerk Opvoedingsondersteuning heel wat input gaven aan het beleid. Dat resulteerde zelfs in een tweetal besprekingen op kabinetsniveau waarin heel concrete implementatievoorstellen werden gedaan. Over de inhoud van de voorliggende tekst

zal ik het dan ook bijgevolg amper hebben omdat de implementatie en de concretisering niet echt aan de orde zijn. De visie van het toekomstige decreet opvoedingsondersteuning kent een groot draagvlak in Vlaanderen.

De actoren die zich vrijwillig het voorbije decennium daarvoor hebben geëngageerd, zijn de Gezinsbond, Kind en Gezin, de CLB's, de Preventieteams BJB, en uiteraard al die initiatieven zoals de bestaande opvoedingswinkels die vanuit het niets stapsgewijs gewerkt hebben aan een concept waarbij ouders terecht kunnen voor pedagogisch advies.

Na het lezen van de tekst rijst nog een cruciale vraag over de visie en de definitie van opvoedingsondersteuning. Volgens ons gaat men in de tekst een essentieel probleem uit de weg, namelijk de vraag tot welke waarden men opvoedt. Die kunnen immers verschillen naargelang de ideologische en/of religieuze maatschappelijke context van de ouders zelf. Wat doet men met de onvermijdelijke spanningen tussen enerzijds respect voor diversiteit, keuzevrijheid van ouders en kinderen en anderzijds de noodzaak tot het verwerven van basiswaarden die toch gemeenschappelijk moeten zijn om samenleven mogelijk te maken?

Ik denk dat wij die de opvoedingsondersteuning verder moeten waarmaken, nog steeds onvoldoende voorbereid zijn op dit probleem. Niets is zo moeilijk als concreet opvoedingsadvies, rekening houdend met de complexe diversiteit en de multiculturaliteit van onze samenleving en met de culturele verschillen bij ouders en kinderen.

De vraag is hoe wij als maatschappij enerzijds de basiswaarden rond opvoeding die deels gemeenschappelijk moeten zijn, zullen verwoorden, en anderzijds ook als gemeengoed in onze gezinnen zullen implementeren.

In deze periode waarin het debat over normen en waarden geregeld oplaait wegens de excessen in de samenleving, zijn we blij dat de regering de moed heeft om, naast het verder uitwerken van opvang en begeleidingsmethodieken voor hen die reeds in problematische opvoedingssituaties verkeren, voor de eerste maal hier in Vlaanderen ook preventie en een niet-problematiserende houding ten aanzien van opvoedingsonzekerheid in het beleid op te nemen.

We zijn dan ook meer dan verheugd dat de link en de duidelijke aaneenschakeling van hulpverlening op

het preventieve voorvlak en voortraject van opvoedingsondersteuning mee zijn opgenomen in het globale plan jeugdzorg van onze minister. In feite moet Vlaanderen op het vlak van opvoedingsondersteuning en opvoedingsadvies ten opzichte van vele van onze buurlanden een grote inhaalbeweging maken. Uiteraard is het logisch dat, als er zich essentiële maatschappelijke problemen voordoen, preventie het laatste is waarin men wil investeren, omdat preventie uiteraard maar een langetermijneffect heeft.

Over het maatschappelijke terugverdieneffect van opvoedingspreventie is hopelijk iedereen het eens. Preventie en ondersteuning in overleg en in gesprek met ouders, kinderen en jongeren resulteert in een grotere draagkracht en opvoedingszekerheid van onze gezinnen. In onze razendsnel evoluerende samenleving is het inderdaad geen evidentie meer om als ouder met alle opvoedingsvraagstukken en maatschappelijke uitdagingen om te gaan. Opvoeden is meer dan de relatie ouder/kind of opvoeder/kind.

Opvoeden doe je steeds binnen de eigen leefcontext, binnen een gemeente, binnen een regio. Vele van de opvoedingsstressfactoren zijn een rechtstreeks gevolg van tal van andere maatschappelijke problemen waar onze gezinnen mee kampen. Ik heb het over nabijheid van onderwijs en kinderopvang, een goede en betaalbare huisvesting, het hebben en het behouden van een job die het runnen van een gezin in combinatie met werken mogelijk maakt. Het gaat over tal van sociale en vrijetijds mogelijkheden die in de onmiddellijke omgeving voorhanden zijn. Ook die thema's zijn van essentieel belang, willen we naar een gezinsvriendelijkere samenleving gaan. Daardoor op zich zullen al heel wat opvoedingsonzekerheden en spanningen verdwijnen.

Het project 'de brede school' van de huidige minister van onderwijs Vandenbroucke is alvast een goede aanzet. PPJ pleit dan ook voor een interdepartementale aanpak van de totale gezinscontext binnen Vlaanderen, waarbinnen een soort referentiekader komt om de ontwikkelingskansen van onze gezinnen te bevorderen.

De overheid vindt het de logica zelve dat de initiatiefnemers in onderwijs en welzijn zich groeperen in netwerken en gezamenlijk werken aan concrete doelstellingen. Het wordt dan ook de hoogste tijd dat de samenleving ervaart dat die trend zich op alle aspecten van het gezinsleven en netwerken op beleidsniveau weerspiegelt.

Als initiatiefnemers van de Oostendse opvoedingswinkel Kinfo waren wij meer dan verheugd dat in navolging van Nederland ook de huidige minister van Welzijn kiest voor het behoud van de opvoedingswinkels in Vlaanderen en de oprichting van nieuwe winkels in alle centrumsteden. We zijn ook zeer verheugd over het feit en de visie dat een opvoedingswinkel een resultaat is van een samenwerkingsverband op lokaal, bovenlokaal of regionaal niveau. We vinden het zeer terecht dat de visie rond opvoedingsondersteuning vertrekt vanuit het feit dat opvoedingsonzekerheid en opvoedingsspanningen niet langer een taboeonderwerp zijn maar deel uit maken van het dagelijkse leven.

Vandaar dat ik pleit tegen het verbinden van de bestaande maar ook de toekomstige opvoedingswinkels en andere opvoedingsprojecten aan bestaande, stigmatiserende hulpverleningsinitiatieven zoals sociale huizen van OCMW's, onthaalpunten van CAW's, comités BJB of dergelijke. Het antwoord van een ouder op de vraag waarom ouders zo lang wachten om met een vraag naar buiten te komen is tekenend: 'Als ouder weet je steeds wanneer je naar een hulpverlener toestapt, maar je weet nooit wanneer je hem kwijtgeraakt.' Opvoedingsondersteuning moet dus zo veel mogelijk losgekoppeld worden van hulpverlening.

Vanuit deze insteek is het dan ook overduidelijk dat ouders het primaire recht hebben op advies en informatie los van bestaande hulpverleningsinitiatieven uit welke sector dan ook. Wij hebben dat uitgetest en zijn een jaar lang een dag per week aanwezig geweest in het Sociaal Huis van Oostende. Wij hebben in die periode geen enkele opvoedingsvraag gekregen. Een OCMW, een Sociaal Huis heeft immers een stigma. Samenwerkingsverbanden moeten geïnspireerd zijn op een reële betrokkenheid van de partners, en niet opgelegd worden bij de integrale jeugdhulpverlening.

Opvoeden kost geld, maar opvoedingsondersteuning door de overheid kost nog meer geld. De winkel in Oostende kost minimaal 48.000 euro per jaar. Met dat geld zijn we 5 dagen per week 10 uur open. We organiseren maandelijks een ouderavond en een oudercursus. We beschikken over een permanentiedienst.

Wie zal dat in de toekomst allemaal betalen? Gezien de pertinente rol die het aankomende decreet over opvoedingsondersteuning wil geven aan de opvoe-

dingswinkel, zijn wij zeer sterk vragende partij om niet volledig afhankelijk te worden van lokale en provinciale besturen die dan eventueel in de toekomst ook zouden bijdragen tot de uitbouw van opvoedingswinkels. Wij hopen dat vanuit de Vlaamse Gemeenschap minimaal het al vermelde bedrag van 48.000 euro per jaar rechtstreeks aan de initiatiefnemers van de opvoedingswinkel wordt gesubsidieerd, waardoor het bestaan van de opvoedingswinkel in zijn minimale vorm gegarandeerd is. Hoe provinciebesturen en lokale besturen kunnen verplicht worden om ook financieel bij te passen om de opdracht van de opvoedingswinkel tot netwerking in zo'n regio te realiseren is voor ons totaal onduidelijk. De realiteit leert immers dat met de gemeenteraadsverkiezingen en provinciale verkiezingen voor de deur, reeds alle budgetten voor 2007 zo goed als vast liggen en er eigenlijk voor 2008 vanuit lokale overheden geen of weinig middelen zullen vrijkomen. Uiteraard zijn Limburg en Antwerpen hierop een uitzondering omdat blijkbaar de plaatselijke politiek het thema opvoedingsondersteuning nu momenteel zeer sterk aan het uitbouwen is, nog vóór de verkiezingen.

Wij zijn vragende partij om Triple P te implementeren. Wij betreuren dat Kind en Gezin het patent over Triple P bezit, waardoor iedereen moet afwachten. Ik zou het jammer vinden mocht Antwerpen het enige proefproject worden. De andere provincies en opvoedingswinkels zouden daar niet bij betrokken worden. Wij zouden daar heel graag onmiddellijk aan meewerken. De lokale pers, deur-aan-deur-bladen, opvoedingsbeurzen enzovoort zijn ideaal om mensen duidelijk te maken dat ze vrijblijvend advies kunnen inwinnen over opvoedingsspanningen.

Welke positie nemen de preventieconsulenten BJB in? Hoe moet het verder met de preventiecellen? De opvoedingswinkel in Oostende is gestart met middelen uit de Bijzondere Jeugdzorg. Wij hebben de werking van de preventiecellen op lokaal vlak meege maakt. Gezien de positie, het mandaat en de centrale instapplaats die men de opvoedingswinkels wil geven, moet de taak die tot voor kort werd uitgevoerd door de preventiecellen BJB, worden overgenomen door de netwerken opvoedingsondersteuning. Ik zou voorstellen dat de middelen die daardoor vrijkomen rechtstreeks in de opvoedingswinkels worden geïnvesteerd. De preventieteams van de bijzondere jeugdzorg die al volledig provinciaal zijn uitgebouwd en het mandaat hebben gekregen om een voortrekkersrol te spelen, zijn perfect geplaatst om opvoedingsondersteuning te coördineren op provinciaal niveau.

In het VIA-akkoord 2006 staat onder andere dat er een aantal voltijdse equivalenten komen voor opvoedingsondersteuning. Het is ondertussen mei en ze zijn dus nog niet gebruikt. Ik weet niet of de minister daarover heeft nagedacht, maar ik zou ook voorstellen om die centen te gebruiken om de centrumsteden van personeel te voorzien voor de winkels.

Ik sluit af met de link met de integrale jeugdhulpverlening. Er zijn nogal wat provinciale verschillen qua visie en qua meningen. Dat zal waarschijnlijk ook wel te maken hebben met het feit dat de ene regio wel en de andere regio geen proefregio was. Wij zijn het volledig eens met de visie achter het Globaal Plan om te streven naar een degelijke uitwerking van het preventieve voorveld die naadloos aansluit op de hulpverlening, maar vinden de verplichting een stap te ver. We hebben daarover al een aantal maal gepolst, maar kregen daar geen groot enthousiasme over. De netwerken rechtstreeks toegankelijke hulpverlening zijn niet echt gemotiveerd omdat ze al zo'n groot takenpakket hebben. Ze hebben de tijd niet om opvoedingsondersteuning rechtstreeks op te nemen. Daarnaast bestaat het gevaar – deze valkuil gebeurt maatschappelijk veel – dat we opvoedingsondersteuning onmiddellijk plaatsen in die situaties waar het al serieus misgaat. Als we het taboe over opvoedingsonzekerheid willen doorbreken, mogen we niet kiezen voor structurele verankeringen die rechtstreeks in verband staan met hulpverlening. Uiteraard vinden we overleg nodig. Gezien we af willen van veel vergaderingen stellen we voor dat de provinciale netwerken voor opvoedingsondersteuning onder het mandaat vallen van de preventiecellen Bijzondere Jeugdzorg die ook provinciaal georganiseerd moeten worden.

Ik hoop dan ook dat de bestaande opvoedingswinkels een overgangssubsidiëringsregeling krijgen tot wanneer het definitieve decreet opvoedingsondersteuning duidelijkheid en toekomstperspectief biedt. We hopen eveneens dat de bestaande opvoedingswinkels zeer nauw betrokken worden bij de praktijkvertaling van het uitvoeringsbesluit over opvoedingsondersteuning en opvoedingswinkels. We hopen uiteraard dat het voorontwerp van decreet over opvoedingsondersteuning en bijgaande erkennings- en uitvoeringsbesluiten aan de praktijk zullen worden teruggekoppeld alvorens ze ter stemming worden voorgelegd.

V. UITEENZETTING VAN MEVROUW ANNE MEEUS, COORDINATOR CENTRUM ALGEMEEN WELZIJNSWERK DE KEMPEN

Mevrouw Anne Meeus: Sedert enkele jaren komen enkele diensten uit de Kempen samen rond het thema opvoedingsondersteuning. Wij vinden dat een belang-

rijk thema. De dagcentra van de Bijzondere Jeugdzorg hebben ons op een bepaald moment duidelijk gemaakt dat ze problematische opvoedingssituaties niet langer enkel en alleen vanuit het standpunt van de hulpverlening wilden aanpakken en dat ze meer werk wilden maken van preventie. Het Algemeen Welzijnswerk was onmiddellijk betrokken partij. Een van onze kernopdrachten (naast psychosociale begeleiding en preventie) is immers een algemeen onthaal uitbouwen. De JAC's beschikten over veel expertise over algemeen onthaal voor jongeren. Ondertussen heeft het Algemeen Welzijnswerk zijn volwassenenonthaal beter georganiseerd.

Wat dachten wij aanvankelijk over opvoedingsondersteuning? Sedert de eerste bijeenkomst in 2001 is er al heel wat gebeurd rond dit thema. Het Algemeen Welzijnswerk steunt de brede visie op opvoedingsondersteuning. Opvoeding beperkt zich niet tot de huiselijke sfeer en het eenrichtingsverkeer in de ouder-kindrelatie. In het ontwikkelingsproces van kinderen en jongeren spelen gaandeweg andere opvoeders een grotere rol: andere opvoedingsverantwoordelijken, media, leeftijdsgenoten, peers enzovoort. Wij denken aan het project Jeugdadviseurs binnen de JAC's, dat zijn waarde al heeft bewezen.

De actuele aandacht voor opvoeding mag niet leiden tot overtrokken verwachtingen die kunnen leiden tot een culpabilisering van de ouders. Het volstaat te verwijzen naar de spijselmaatregelen en de oudercurssussen in de strijd tegen jeugddelinquentie. Opvoedingsondersteuning is een belangrijk aanbod, maar kan niet het antwoord zijn op alle samenlevingsproblemen.

Hoe moet opvoedingsondersteuning georganiseerd worden? We gaan daarbij uit van de situatie in Turnhout. Alle welzijnsdiensten, de zeven sectoren betrokken bij de integrale jeugdzorg, de socioculturele verenigingen en de lokale overheid vonden preventie uitermate belangrijk. Preventie is zo belangrijk dat het hele voortraject stevig moet worden uitgebouwd voor het hulpverleningstraject. Wij geloven hard in preventie.

De verschillende sectoren hebben een eigen verantwoordelijkheid in dit voortraject. Er zijn heel wat diensten. Die beschikken allemaal over heel wat expertise. Het komt erop aan de zaken samen te leggen. Wij zijn daarin geslaagd. De diensten hebben één visietekst aanvaard. Zowel beleidsverantwoordelijken als hulpverleners staan achter deze visie. De visie is concreet uitgewerkt in een winkelmodel waarin de verschillende functies worden aangeboden. We hebben even moeten zoeken naar subsidies (pre-financiering) om een personeelslid in dienst te kun-

nen nemen. Op dit ogenblik zijn we echter zo ver dat heel wat diensten zich blijven engageren in dit opvoedingsproject.

Algemene preventieve acties tegen opvoedingsvragen en -problemen zijn belangrijk maar moeten voldoende aansluiten op de risicoanalyse door de hulpverlening. Alle diensten die al betrokken zijn bij opvoedingsproblemen moeten het netwerk duidelijk maken wat er precies scheelt en waarmee op lange termijn rekening moet worden gehouden. Die diensten hebben het netwerk bijvoorbeeld gewezen op de problemen van kinderen wiens ouders aan het scheiden zijn of al gescheiden zijn. Nogal wat ouders weten niet hoe ze met die problemen moeten omgaan. In het najaar organiseren we een cursus voor gescheiden ouders.

De opvoedingswinkel mag niet uitgroeien tot een parallel circuit naast de eerstelijns hulp. Er zijn al heel wat diensten. Er is al heel wat expertise. Het komt erop neer een en ander te combineren en efficiënt gebruik te maken van alle diensten. Dat vergt uiteraard heel wat overredingskracht en groei van onderen uit. Van de ene dag op de andere opvoedingswinkels invoeren zou niet werken. Het netwerk moet van onderen uit groeien. Eenmaal het volledige netwerk zich achter één visie schaart, zijn extra (financiële) duwtjes uiteraard altijd meegenomen.

Onze opvoedingswinkel is al sedert eind november 2004 open. De winkel krijgt heel wat mensen over de vloer. Er zijn heel wat diensten actief bij betrokken. Het netwerkoverleg komt maandelijks samen. Alle betrokken diensten sturen mee de opvoedingswinkel. De winkel is wel ingebed in het Centrum voor Algemeen Welzijnswerk. Het netwerk vond dat een goede organisatorische partner. Het CAW beschikt over een uitgebreide deontologische code en zijn kernopdracht is onthaal. De stuurgroep adviseert de opvoedingswinkel. De functies die minister Vervotte zopas heeft toegelicht worden volledig onderschreven.

VI. UITEENZETTING VAN MEVROUW LINDA BEIRENS, STAFMEDEWERKER KWALITEITSZORG VLAAMS WELZIJSVERBOND

Mevrouw Linda Beirens: Ik zal het standpunt uiteenzetten van de raad van bestuur van het Vlaams Welzijnsverbond over opvoedingsondersteuning. Dat standpunt staat ook op onze website.

Elk kind moet de beste kansen krijgen om zich te ontplooiën. De ouders zijn de eerste verantwoorde-

lijken. Het opvoedingsproces is ingebed in een enge en een brede sociale omgeving, die zowel steun als risico's inhoudt. De samenleving moet bijgevolg de beste voorwaarden creëren om de kinderen tot bloei te laten komen.

Gelukkig ervaren de meeste ouders opvoeden niet als een echt probleem. Dat neemt niet weg dat zij wel opvoedingsvragen hebben. De opvoedingsonzekerheid neemt toe. Een aantal maatschappelijke ontwikkelingen spelen daar een rol in. Ik denk aan het wegvallen van een sociaal netwerk. Naarmate de kinderen ouder worden, worden de opvoedingsvragen intenser. Bij oudere kinderen zijn de problemen complexer.

In een gewone opvoedingssituatie kunnen ouders, die niet op een sociaal netwerk kunnen terugvallen, terecht in het informele basisaanbod: Kind en Gezin, onderwijs, huisarts enzovoort. Er zijn echter een aantal gezinnen die ook van dit aanbod geen gebruik kunnen maken. Zij blijven alleen staan met hun opvoedingsvragen. Dat kan voor ons niet.

Opvoedingsondersteuning wint aan belangstelling bij politiek en beleid, wellicht omdat ze een belangrijke preventieve functie kan vervullen. Opvoedingsondersteuning moet daarom structureel en organisatorisch worden ingebed.

Onze visie op opvoedingsondersteuning gaat uit van de definitie dat opvoedingsondersteuning op een intentionele wijze steun biedt aan ouders en ouderfiguren bij hun opdracht en taak als opvoeders. Een aantal uitgangspunten zijn belangrijk. Opvoeden is een voortdurend wederkerig beïnvloedingsproces tussen ouders en kinderen. Het is ingebed in een ruimere sociale context. De sociale context betekent dat ouders zich niet steeds schuldig moeten voelen wanneer iets verkeerd loopt. Er kunnen immers andere elementen meespelen. Vandaar dat in opvoedingsondersteuning de opvoedingsrelatie en vooral de context heel belangrijk is.

Er zijn nog enkele andere uitgangspunten. De verantwoordelijkheid berust bij de ouders en ouderfiguren. De ouders zijn de doelgroep van opvoedingsondersteuning, niet de kinderen. De opvoedingsvragen moeten vertrekken vanuit de ouders. De ondersteuning moet gericht zijn op het aanboren van de sterke kanten en mogelijkheden van de ouders. Het gaat in eerste instantie om gewone opvoedingsvragen en behoeften.

Gezinnen die te maken hebben met opvoedingsspanningen en -crisissen kunnen met hun vragen ook

terecht bij opvoedingsondersteuning. Maar vragen over opvoedingscrisissen leunen al sterk aan bij hulpverlening. Ze zijn erop gericht een problematische opvoedingssituatie te voorkomen. Voor gezinnen in opvoedingsnood is intensievere hulp nodig.

We hebben geprobeerd een onderscheid te maken tussen beide. Opvoedingsondersteuning en opvoedingshulp zijn twee polen van een continuüm die geleidelijk in elkaar overvloeien. Opvoedingsondersteuning richt zich tot alle ouders en gaat over alledaagse opvoedingsvragen. Het vertrekt uit de vragen van de ouders en sluit aan bij de sterkte van de ouders. Opvoedingshulp is op een bepaalde doelgroep en problematiek gericht. Het vergt een intensievere aanpak. De ouders krijgen een aanbod, maar er wordt rekening gehouden met de eigen krachten en mogelijkheden van de ouders. Binnen opvoedingshulp kunnen ouders behoefte hebben aan opvoedingsondersteuning.

We hebben geprobeerd om al onze sectoren een plaats te geven in dit kader. Kinderdagopvang is een dienstverlening aan de ouders en valt onder de rubriek opvoedingsondersteuning. Bij de andere sectoren ligt het accent op een specifiek probleem en op doelgerichte werking. Bij de andere sectoren is intensievere hulp nodig. Ouders kunnen met hun vragen terecht bij de kinderdagopvang. De andere sectoren bieden opvoedingsondersteuning aan maar binnen een algemeen pedagogisch kader. De hulpverlening moet erop gericht zijn het sociale netwerk te versterken waardoor de intensieve hulp kan verminderen. Het is de bedoeling te komen tot een situatie waarin opvoedingsondersteuning volstaat.

Het Vlaams Welzijnsverbond is voorstander om opvoedingsondersteuning uit te bouwen aan de hand van een meersporenbeleid. In eerste instantie zouden wij het sociale netwerk versterken. Onze dienstverleningsorganisatie en onze voorzieningen moeten daar aandacht voor hebben. De vrijwilligers hebben op dit vlak ook een rol. In dit kader verwijs ik naar de commissie Vrijwilligerswerk, een initiatief van het Vlaams Welzijnsverbond. Die commissie organiseert op 15 juni een vormingsdag over verbindingen versterken.

Daarnaast willen wij de bestaande dienstverlening versterken en de intersectorale regionale samenwerking uitbouwen. Als aanvulling bij en verankerd in de intersectorale en regionale samenwerkingsverbanden is er nog plaats voor nieuwe initiatieven.

Ouders vinden vaak steun in professionele dienstverleningsorganisaties waarmee ze vertrouwd zijn:

CLB's, huisartsen, kinderdagopvang enzovoort. Door de vertrouwensrelatie zijn de opvoedingsvragen bespreekbaar. Zij zouden informatie en voorlichting kunnen verstrekken, zowel praktisch als inhoudelijk. Andere mogelijkheden zijn individuele ondersteuning en eventueel ook groepsgerichte opvoedingsondersteuning. Voorbeelden daarvan zijn infoavonden in kinderdagverblijven. Daarvoor zullen wij echter moeten investeren in de deskundigheid van professionals over opvoedingsondersteuning. Professionals die dicht bij de ouders staan, moeten vorming krijgen in het professionele circuit. In de kinderdagverblijven staan de kinderverzorgsters heel dicht bij de ouders. Ze krijgen vaak vragen. Ze moeten daarin gesteund worden.

Daarnaast moeten de bestaande knowhow, diensten en voorzieningen aangeboord worden. Er moet een intersectoraal en regionaal samenwerkingsverband worden uitgebouwd tussen diensten die formeel en intentioneel bezig zijn met opvoedingsondersteuning. Ze zouden gezamenlijke doelstellingen moeten nastreven: het aanbieden van een laagdrempelig en gevarieerd aanbod in de buurt van de gezinnen, gericht op alle ouders en met aandacht voor specifieke risicogroepen. Niet iedereen belt zomaar de opvoedingstelefoon. Niet iedereen kan zich verplaatsen en een bijeenkomst bijwonen van een opvoedingsondersteuningsgroep. Indien nodig moeten ze gericht kunnen doorverwijzen. Opvoedingsondersteuning en opvoedingshulp moeten een beroep doen op elkaars deskundigheid. De CKG's spelen een belangrijke preventieve rol. Ze kunnen hun expertise ten dienste stellen van kinderdagverblijven.

Er zijn uiteraard een aantal voorwaarden. De samenwerkingsverbanden moeten op een gelijkwaardige manier uitgebouwd worden in respect voor ieders eigenheid. Binnen het samenwerkingsverband moet het duidelijk zijn wie waarvoor instaat: informatie geven, empowerment, preventie of nazorg. Deze samenwerkingsverbanden moeten groeien van onderen uit, eventueel bijgestaan door de overheid.

Ter aanvulling op en verankerd in de regionale en intersectorale samenwerkingsverbanden, moeten vernieuwende initiatieven een plaats krijgen. Ik verwijs in dat opzicht naar de opvoedingswinkels. Die winkels kunnen informatie verstrekken, opvoedingsvragen bespreekbaar maken enzovoort. Ze dienen niet alleen een rol te spelen ten aanzien van de steunvragers, maar ook ten aanzien van de steungevers. Als zij deel

uitmaken van zo'n samenwerkingsverband weten ze wie over de nodige kennis beschikt. Zo kunnen ze gericht doorverwijzen.

De uitbouw van deze vernieuwde initiatieven moet worden overgelaten aan het private initiatief, weliswaar onder toezicht van Kind en Gezin en/of de Vlaamse overheid. Wij pleiten er in ieder geval voor dat opvoedingsondersteuning gericht is op gezinnen met kinderen en jongeren tussen nul en achttien jaar. De meeste opvoedingsvragen gaan over de leeftijdscategorie tussen twaalf en achttien jaar.

VII. UITEENZETTING VAN MEVROUW KARIN ROELS, VERANTWOORDELIJKE INHOUDELIJKE WERKING CENTRUM VOOR HET JONGE KIND

Mevrouw Karin Roels: Ik wil het hebben over het efficiënte en effectieve van opvoedingsondersteuning via de inzet van bestaande expertise in een breed en veelzijdig spectrum en op maat van de Brusselse context.

Ik ben sinds mei 2003 werkzaam als orthopedagoge in het Centrum voor het Jonge Kind. Dat is een CKG. We hebben ook een opvoedingswinkel die wel dra opent en een sociale kinderopvang. We hebben twee vestigingsplaatsen: Ganshoren en Schaarbeek. Er komt ook een internetlocatie aan. Onze werking is gericht op het arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde. We hebben een vijftigtal medewerkers. Ons team is multidisciplinair samengesteld. Het werkt zeven dagen op zeven, het hele jaar door. Voordien was ik werkzaam in het onderwijs en de kinderopvang.

Opvoeden is een transactioneel proces, binnen een ruimere sociale context. De maatschappelijke en gezinscontext zijn de afgelopen jaren enorm veranderd. Dat heeft gevolgen voor de gezinsopvoeding. Dat maakt dat het opvoeden van jonge kinderen zeker ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid is.

Opvoedingsondersteuning gaat om het helpen van opvoeders bij het opvoeden. Zoals professor Vandemeulebroecke stelt, gaat het er uiteindelijk om kinderen en jeugdigen optimale opvoedings- en ontwikkelingskansen te bieden. Opvoedingsondersteuning betreft een continuüm van functies. Dat kan gaan van het aanspreken of het verrijken van het opvoedingsmilieu, over het herstellen van een onevenwicht tussen draaglast en draagkracht in

gezinnen, tot zeer intensieve en specifieke begeleiding of interventies.

Wij willen vraaggestuurd kunnen werken, vanuit de problemen die zich bij gezinnen met jonge kinderen voordoen. Maar dat impliceert dat we de vragen kennen om ze te kunnen aanpakken. In de realiteit stellen we echter vast dat heel veel vragen het CKG pas bereiken als het al te laat is. Sturen we dan niet aan op een crisis in plaats van ze voor te zijn? In dat geval zijn we verkeerd bezig.

Wij willen proberen de crisis voor te zijn door een veelheid aan activiteiten en werkvormen aan te bieden, en niet zuiver de CKG-werkvormen die tot nu toe bestaan. We merkten dat een ruim pakket van functies zoals informatie, advies, sociale steun en vaardigheidstraining, dat zowel individueel als in groepsverband wordt aangeboden, tot dan toe eigenlijk niet aan de orde was.

Opvoedingsondersteuning is ook een recht. Ik verwijs, net als de minister, naar het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind. Als we het hebben over het gezin als opvoedingsmilieu bij uitstek, gaat het eigenlijk om een dubbel recht: het recht van elk kind om in een gezin op te groeien en het recht van ouders om daarbij ondersteuning te krijgen.

Opvoedingsondersteuning is ook een nood. Uit onderzoek blijkt dat de opvoedingsvragen en de nood aan steun wel degelijk bestaan. Er wordt ook een onderscheid gemaakt tussen expliciete en impliciete steun en tussen informele en professionele steun.

De legitimatie van steunverlening bij het opvoeden vinden wij in volgend proces: als ouders met kinderen sociale steun hebben, ervaren ze minder stress bij het opvoeden. Dat heeft een positief effect op het algemene welzijn in hun ouderschap waardoor het ook met de kinderen beter gaat – en daar is het uiteindelijk om te doen.

Aan het recht op en de nood aan opvoedingsondersteuning zijn een aantal implicaties verbonden. Een eerste implicatie is dat het gaat om primaire preventie. We kennen zeker wel de gezinnen met moeilijkheden, maar het gaat even goed over gezinnen die (nog) geen problemen hebben.

Een tweede implicatie is de laagdrempeligheid en de toegankelijkheid. Er wordt vaak gezegd dat men de drempel moet verlagen maar hoe kan dat? Ik stel

voor om de drempels gewoon te elimineren, door het aanbod naar de cliënt te brengen en het loket eerder bij vertrouwde reeds betrokkenen te leggen die dan als toeleider fungeren.

Een derde implicatie betreft de effectiviteit van de opvoedingsondersteuning. Ik verwijs naar een overzichtsstudie over 'evidence based'-werken die als bijlage bij de rondgedeelde tekst is opgenomen. Effectieve interventies of ondersteuning zijn vroegtijdig, met bijzondere aandacht voor jonge kinderen. We pleiten ook voor een naadloos aanbod aan te combineren wegen en methoden, met een diversiteit aan modules in functie van en afgestemd op diverse doeleinden. Dat kan gaan om informatie en advies, via de opvoedingswinkel voor ouders en voor professionals. Het kan gaan om een doelstelling van sociale steun, wat dan samenhangt met onzekerheid bij heel wat jonge ouders en met opvoedingseenzaamheid. Dan kan men werken met een systeem van sociale kinderopvang, waar ook ontmoetingsplaatsen voor ouders met jonge kinderen zijn. Het kan gaan om vaardigheidstraining. Velen komen immers in aanraking met gedragsproblemen bij kinderen tussen drie en zeven jaar. STOP-werking biedt een beperkt antwoord op dat probleem. Ook het aanbieden van groepswork door een opvoedingswinkel en het organiseren van thematische bijeenkomsten voor ouders en één-éénondersteuning op maat zijn mogelijkheden. Bij dat laatste denk ik aan intensievere ambulante gezinsondersteuning.

Uit onderzoek blijkt ook dat heel wat kan geïnvesteerd worden in het bereiken, het houden en het engageren van ouders. Ik stel voor een gediversifieerd aanbod effectief te laten inhaken op bestaande vertrouwensrelaties. Ouders brengen hun kinderen bij een onthaalmoeder, naar een kinderdagverblijf, naar de juf op school en vertellen daar sowieso al waar het moeilijk gaat. Daar moeten we een grote focus leggen.

Voor de effectiviteit is het ook belangrijk dat de bestaande expertise en knowhow aangewend worden, om het bestaande basisaanbod te omkaderen en te ondersteunen en op die manier een hefboomeffect te creëren.

Naast het effectief werken is er ook nog het efficiënt en maatschappelijk verantwoord werken. Als we er in slagen om de middelen en de expertise efficiënt in te zetten, voor mij via een indirecte weg, moeten we tot maximale effecten komen. Ik noem dat een multi-

plicatoreffect. Als één persoon investeert in acht concrete gezinnen, vergt dat veel tijd en energie. Als we onze hefboom kunnen verleggen en die ene investering doen in acht praktijkwerkers of veldwerkers die zelf aan de slag gaan met de gezinnen, is die investering veel efficiënter.

Dan wil ik het nog even hebben voor de specificiteit van de Brusselse context. Ik vraag daarbij aandacht voor het probleem van multiculturaliteit, meertaligheid, illegaliteit, opvoedingseenzaamheid, gebrek aan netwerk en mantelzorg, marginaliteit en kansarmoede. Ook op dat vlak is een heel specifieke expertise vereist.

Ik ga dus voor opvoedingsondersteuning met het oog op maximale groeikansen voor jonge kinderen door de focus te leggen op een bestaand netwerk, bij wijze van hefboom en het aanwenden van een multiplicatoreffect via het uitdragen van bestaande expertise. Op die manier kunnen we de middelen op een efficiënte en maatschappelijk verantwoorde manier besteden om te investeren in de toekomst.

VIII. UITEENZETTING VAN MEVROUW HILDE HAERDEN, COÖRDINATOR OPVOEDINGSWINKEL GENK

Mevrouw Hilde Haerden: De opvoedingswinkel van Genk vindt zich grotendeels terug in de krijtlijnen die uitgezet zijn op het vlak van missie, visie, doelstellingen, principes en voorgestelde werkwijze in de beleidstekst. Dat is niet heel moeilijk omdat we toch wel een stukje mee gedacht en geschreven hebben. Toch wil ik een aantal zaken beklemtonen die we dagelijks in de praktijk ervaren. Ik heb ook nog wat vragen bij de organisatie en de middelen.

Opvoeden is complex. Professor Adriaenssens stelde onlangs nog dat we aan de eerste generatie ouders toe zijn die opvoeden uit de taboesfeer halen en durven toegeven dat opvoeden soms moeizaam verloopt of helemaal niet lukt. Er is dus nood aan steun. Heel wat ouders halen die steun uit hun eigen informele netwerk, maar sommigen worden daar nog verwarder van en hebben nood aan (para-)professionele steun. We leven in een verregaande kennismaatschappij. Daarom is het vanzelfsprekend dat toegankelijke informatie en advies over opvoedingsondersteuning bestaat. We kiezen voor een bewust ouderschap, kinderen hebben een heel specifieke plaats in ons leven. En we kunnen er niet omheen dat opvoeden vandaag een heel complex fenomeen is. Denk aan de grote

variatie in gezinsconstellaties. Daarnaast is er de druk van de samenleving.

Er kan en mag dus geholpen worden bij het opgroeien van kinderen en het opvoeden door ouders. Hoe eerder men ondersteunt, hoe sneller men bij de vragen is, hoe goedkoper dat is en hoe duurzamer de effectiviteit. Uit onderzoek blijkt dat de 'return of investment' het hoogst is in de eerste zes levensjaren. Er is inderdaad heel wat wetenschappelijke knowhow, weliswaar vooral in het buitenland en helaas nog te weinig op het Vlaamse niveau geïnspireerd. Maar de 'evidence based'-programma's en de longitudinale onderzoeken geven aan dat programma's als Triple P, Caleidoscoop, de gedragstherapeutische aanpak of het model van Patterson effecten op lange termijn mogelijk maken. Preventie heeft dus sowieso een impact op de ontplooiingskansen van kinderen, op de ouder-kindrelatie, op het competentiegevoel van ouders. Er is de kwestie of we wel moeten ingrijpen en of dat dan niet betuttelend is, dan wel of we moeten afwachten en of dat dan niet onverantwoord is als het fout loopt. Daarbij moeten we altijd balanceren tussen het ethische en het onethische. Ethisch is het verantwoord om in te grijpen want het recht op opvoedingsondersteuning is rechtsreeks afgeleid van de kinderrechten. Het is evenzeer onethisch om niet in te grijpen als we al de kennis die we hebben, niet gebruiken of niet op de juiste manier inzetten. We zitten nu eenmaal met het fenomeen van de vergrijzing en de ontgroening van de bevolking. Daarom moeten we zeker investeren in het draagvlak van onze toekomst. Vroeger zei men altijd dat onderwijs een hefboom was voor de samenleving; ik denk dat opvoeding een zeker zo belangrijke hefboom is voor de toekomst.

Onze opvoedingswinkel in Genk bestaat nu al zes jaar, maar er is nog een hele weg te gaan. Ik ben er nog altijd van overtuigd dat een winkel een heel vlotte instap is om hulp te vragen: op maat van de ouder en kostenefficiënt. Het blijft nog altijd een uitdaging om dat aanbod zo te kiezen dat het op maat is van de ouders en multimodaal.

We hebben ervaren dat succes heel sterk afhangt van de promotie. We moeten opvoedingsondersteuning opnieuw in het maatschappelijke discours brengen vanuit een positieve invalshoek. Daarvoor moeten we alle mogelijke kanalen gebruiken: evenzeer het buurtweefsel als de media. We moeten het als vanzelfsprekend kunnen en durven aanbieden. Net zoals de consultaties van Kind en Gezin, die aanvankelijk schokkend waren maar nu vanzelfsprekend in het

model van maatschappelijke dienstverlening zitten. Ik verwijs naar het Scandinavische model, waar men opvoedingsondersteuning van bij het prille ouderschap aanbiedt als iets wat iedereen kan, mag en wil volgen. Niet problematiseren of stigmatiseren helpt om ook de moeilijk bereikbare doelgroepen te overhalen. Logisch daarop volgend moeten we zorgen voor een continu aanbod dat heel transparant is, voorspelbaar en structureel verankerd en dat telkens terug komt op scharniermomenten in de opvoeding van kinderen.

We vinden ons helemaal in de doelstellingen in de tekst. Het zijn grote doelstellingen: we willen ouders versterken, voorkomen dat een probleem ernstig wordt en we willen vooral investeren in de versterking van het sociale netwerk. Daar zit precies de kritische succesfactor.

Als we deze missie en visie concreet willen maken, komen we altijd terug tot drie grote strategieën. De eerste is de netwerkstrategie. Ik pleit voor een functionele afstemming en samenwerking, op verschillende niveaus: op bestuursniveau, op uitvoerend niveau maar ook op doorverwijzingsniveau. Er moeten continue doorverwijzingsmechanismen zijn en ook dat vraagt heel veel afstemming en samenwerking.

Dan moeten we nog heel sterk denken vanuit het perspectief van de cliënt: alles is wel voorhanden maar de cliënt moet het product nog weten te vinden. Daarom pleit ik toch wel heel sterk voor een loketstrategie. Het moet gaan om een duidelijk herkenbaar, klantvriendelijk en laagdrempelig hulpaanbod.

Maar er zijn nog steeds mensen die niet vanzelf naar een loket komen. In dat opzicht moet men ook bereikgericht werken naar (de leefomgevingen van) moeilijk bereikbare doelgroepen.

Dat heeft te maken met bereikbaarheid op elk gebied: fysiek, psychisch maar ook naar beschikbaarheid toe. Dat heeft ook met klantvriendelijkheid te maken: mensen moeten zich op hun gemak voelen.

Er moet kwaliteit zijn. Opvoeding, ontwikkeling van kinderen, emotioneel beladen relaties zoals tussen ouder en kind zijn immers belangrijk. Een organisatie moet voldoende competent zijn. Ouders zijn niet gebaat bij voortdurende doorverwijzingen of verkeerde adviezen.

Dat vergt ook flexibiliteit. Er zijn immers verschillende soorten ouders: hoog- of laaggeschoold, van

verschillende culturen enzovoort. Dat vergt flexibiliteit in aanbod en aanpak.

Er zijn zo veel competenties, knowhow en structuur nodig om tot een adequaat continu aanbod te komen dat geen enkele organisatie dat alleen kan. Continu partnerschap is onontbeerlijk.

Ik vat mijn uiteenzetting samen door een aantal belangrijke criteria bij de lokale implementatie van opvoedingsondersteuning op te sommen. Ik zal het niet hebben over structuren. Het is nodig om vraaggericht te werken met aandacht voor participatie. De ouder is steeds een deel van de oplossing, daarom pleit ik voor een verregaande samenwerking. Hij of zij moet gesteund worden door pedagogische partners uit de directe omgeving.

Ik pleit voor een aanpak gericht op verschillende ontwikkelings- en scharniermomenten en een combinatie van verschillende functies van opvoedingsondersteuning, zowel onthaal, vraagverheldering, screening, advies, begeleiding, doorverwijzing en training. Ik pleit voor een centrale inplanting met wijkgerichte werking. De ondersteuning moet herkenbaar, beschikbaar, bereikbaar, betaalbaar, betrouwbaar en begrijpbaar zijn.

Een variatie in werkwijzen en methodieken is eveneens nodig, gaande van individueel tot groepsgericht aanbod, met een differentiatie van doelgroepen, die zowel context- als cultuurgevoelig is. De opvoedingsondersteuning moet georganiseerd worden volgens de gradaties in de ernst van opvoedingsvragen. Het aanbod varieert in duur en intensiteit. Het gaat van small, over medium tot large en zelfs extralarge.

Een brede basis en draagvlak zijn onontbeerlijk. Opvoeden is een taak van de volledige samenleving en niet alleen van de ouders. Het staat niet op zich, er moet afstemming zijn met heel wat andere domeinen. Ik pleit ook voor kwaliteitsbewaking en resultaatverbintenissen. Een goede visie, een theoretische onderbouw, training, supervisie, enzovoort zijn inherent aan opvoedingsondersteuning.

Op het lokale vlak zijn er het gezins-, minderheden-, gelijke kansen-, preventie-, jeugd-, jeugdwelzijns-, onderwijs- en lokaal educatief beleid. Een kritische succesfactor voor de continuïteit is dat van in het begin duidelijk moet zijn wie voor wat verantwoordelijk is. Daarom is er aandacht en aanbod voor alle ouders met kinderen nodig, zeker voor de risicowij-

ken en risicodoelgroepen. Ik pleit voor aandacht en aanbod voor optimale ontplooiingskansen voor het volledige jonge kind en zijn ouder, maar ook voor preventie van jeugdcriminaliteit, schooluitval en antisociaal gedrag.

Opvoedingsondersteuning in deze vorm kost voor een regio van 100.000 inwoners ongeveer 5 euro per inwoner. Dat is de kostprijs van het bestaande aanbod, zonder flankerend onderzoek, zonder grote media-campagnes. De huidige werking wordt grotendeels betaald met middelen uit het stedenfonds, zowel van de stad als van het OCMW, maar ook met reguliere OCMW-middelen door de convenants over de 'multiprobleem'-gezinnen. Voorts hebben we nog middelen van het minderhedenbeleid, van het veiligheids- en samenlevingscontract, maar ook werkingsmiddelen wijkontwikkeling, omdat we heel vindplaatsgericht werken, en van netwerkpartners. We hebben met 18 partners een partnerschap, maar er zijn 8 actieve uitvoerende organisaties.

We zijn heel blij met de structurele uitbouw van opvoedingsondersteuning. Het mag immers niet louter toeval zijn dat ouders kunnen rekenen op dat soort dienstverlening. Toch pleiten we voor het voortbouwen op de lokale dynamiek en het draagvlak. Dat blijkt gelukkig uit de teksten. Structureren valt niet noodzakelijk samen met institutionaliseren. Het zou goed zijn om te werken naar analogie met de autoritatieve opvoedingsstijl die momenteel best scoort: een kordate aanpak met een degelijke controle en discipline maar met ruimte voor authenticiteit, autonomie en overleg.

Wegens de complexiteit aan vragen mag alles niet afhangen van de herorganisatie van de netwerkpartners. Een professionele en paraprofessionele aanvulling is onontbeerlijk, goodwill alleen is onvoldoende. De valkuil van netwerken is dat ze taakgericht en resultaatgericht werken maar geen mandaat hebben om iets af te dwingen. Daardoor blijft het netwerk vaak een praattafel, in plaats van een actiegroep. Goodwill alléén is amateurisme.

Opvoedingsondersteuningsinitiatieven kunnen beschouwd worden als jonge, zelfstandige bedrijven, die een goed plan, een goede equipe, een goed product en competenties moeten hebben, maar daarnaast over voldoende startkapitaal moeten beschikken om te overleven. Nadien kan een organisatie gehonoreerd worden op basis van de reële cliëntomzet.

IX. VRAGEN VAN DE LEDEN EN ANTWOORDEN VAN DE SPREKERS, MET REACTIES

De voorzitter: De sprekers hebben veelal gelijklopende uiteenzettingen gehouden en gepleit voor het serieus nemen van hun sector. Hier en daar bleken echter ook gevoeligheden die niet zomaar te verzoenen zijn.

De heer Bart Caron: Mijn vragen zijn niet bedoeld om de verschillen tussen de sprekers te accentueren maar wel om een en ander te verduidelijken.

Zijn er verschillende organisatiemodellen voor opvoedingswinkels mogelijk? Is het nodig dat iedereen één specifiek model hanteert? De achtergrond en de netwerken van de sprekers verschillen, maar de doelstellingen en missies lopen wel gelijk.

Is een opvoedingswinkel meer dan een etalage met een grote 'backoffice'? Er zijn immers al tal van organisaties die goed werk verrichten. Is een nieuwe instantie met aanzienlijke taken nodig of volstaat een instantie die doorverwijst naar een netwerk van organisaties?

Om de goede toegankelijkheid te verzekeren moet een opvoedingswinkel voldoende dicht bij de mensen gelegen zijn. Mevrouw Haerden pleit voor een centrale inplanting met wijkwerking. Wat bedoelt ze daar echter mee? Wat is nabij en wat is ver? Vlaanderen telt heel veel wijken. Hoe zien de praktijkdeskundigen die geografische inplanting? Als 5 euro per inwoner nodig is, betekent dat 7,5 miljoen euro voor heel Vlaanderen. Dat is weliswaar een behoorlijk bedrag, maar kunnen daarmee de doelstellingen bereikt worden?

Hoe kan de overheid volgens de Gezinsbond het sociale netwerk verstevigen? De overheid kan hooguit voorwaarden scheppen. Wat is de rol van het sociaal cultureel werk dienaangaande? Hoe kan dat het sociale netwerk verstevigen? Ook een andere spreker sprak over het sociale netwerk. Kan zij die vraag ook beantwoorden?

Mevrouw Vera Van der Borcht: Wat doen we met ouders die wel opvoedingsproblemen hebben, maar die niet als dusdanig ervaren? Ik richt die vraag vooral aan mevrouw Haerden die daar allicht ervaring mee heeft. Hoe verloopt haar samenwerking met het OCMW? Verwijst het OCMW de ouders die problemen hebben door naar de opvoedingswinkel?

Mevrouw Roels sprak over drempels elimineren. Gebeurt dat vandaag niet of te weinig en hoe kan dat beter aangepakt worden? Hoe ziet zij de werking van een efficiënt netwerk van opvoedingsondersteuning?

De heer Tom Dehaene: Opvoedingsondersteuning is belangrijk en veel ouders hebben vragen over opvoeding. Er zijn veel goede initiatieven. Die expertise moet zeker gebruikt worden. We moeten vertrekken van het bestaande, Vlaanderen heeft een belangrijke rol in het stroomlijnen van opvoedingsondersteuning. Dat mag niet betuttelend zijn maar moet wel gebeuren vanuit een zeker gezag. Kind en Gezin heeft een zeker gezag. Als het tips geeft, lezen mensen die aandachtig. Ik ben het eens dat we de nodige aandacht moeten hebben voor de culturele verschillen.

Mevrouw Nys zegt dat het gebruik van Triple P de nodige aanpassingen vergt. Kan zij buitenlandse voorbeelden van dergelijke aanpassingen geven? Wat waren de conclusies van eventuele buitenlandse studies? Vlaanderen moet bij de invoering van opvoedingsondersteuning streven naar een aantal algemeen aanvaarde waarden en normen, vergelijkbaar met de eindtermen in het onderwijs.

Opvoedingswinkels hebben hun nut bewezen. De naamsverandering tot Sociaal Huis had ook de bedoeling om de drempel te verlagen. Dat is echter niet altijd gelukt. Riskeert men dat ook niet bij de opvoedingswinkel? Blijft de drempel niet bestaan?

Ik ben een groot voorstander van het gebruik van de zogenaamde nulde lijn, de media. Veel ouders hebben gewone vragen die ze helemaal niet als problematisch ervaren. Als ze de antwoorden weten of weten waar ze die kunnen zoeken, is de eerste preventie al gerealiseerd. Ik geloof sterk in programma's als Kijk Uit en blijkbaar hanteert Triple P ook die werkwijze. Daarom moeten we nagaan of dat in Vlaanderen kan worden ingevoerd.

Hoe kunnen de lokale en provinciale besturen overtuigd worden om de nodige aandacht te geven aan opvoedingsondersteuning en daar middelen voor vrij te maken? Opvoedingswinkels moeten inderdaad van onderuit groeien. Hoe kan dat gestimuleerd worden? Hoe kunnen de landelijke gebieden geholpen worden?

Mevrouw Vera Jans: Het is belangrijk dat het nieuwe decreet veel aandacht heeft voor het bestaande aanbod. De rol van de provincies is me nog niet helemaal

duidelijk. In Limburg is er een provinciaal steunpunt opvoedingsondersteuning, een soort provinciale kenniscel die vorming geeft en materialen ontwikkelt, themapakketten maakt en uitleent. Het ondersteunt lokale netwerken. Kan de provincie een rol spelen om de ouders, ook buiten de centrumsteden, te bereiken? Welke relatie heeft de opvoedingswinkel in Genk met de provincie of het provinciale steunpunt?

Het is cruciaal dat ouders de dagdagelijkse opvoedingsvragen kunnen stellen zonder stigma. Is dat mogelijk als men de opvoedingsondersteuning koppelt aan de CAW's zoals mevrouw Meeus voorstelt?

Mensen zonder concrete vragen kunnen hopelijk bereikt worden via het Triple P-programma. Een heleboel mensen brengen maar een eenmalig bezoek aan een opvoedingswinkel. Kan het CAW die ook bereiken?

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey: Opvoedingswinkels zijn een goed initiatief, maar zullen niet alle maatschappelijke problemen oplossen.

De heer Blondé zegt dat opvoedingsondersteuning best niet verbonden wordt aan de hulpverlening, niet aan een Sociaal Huis of aan een CAW. Hoe denkt hij dan het meersporenbeleid te realiseren? Hoe kan een opvoedingswinkel bestaan zonder netwerk? Hij gelooft dat ouders te bereiken zijn via de media terwijl mevrouw Nys zegt dat het effect van televisie en media relatief is. Hoe vallen beide standpunten te rijmen? Hoe kan ook voor landelijk Vlaanderen een laagdrempelig aanbod uitgewerkt worden?

Een aantal sprekers wees op de grote betrokkenheid van het sociaal-cultureel werk. Welke rol willen de andere sprekers toebedelen aan dit netwerk? Is het niet zo dat het sociaal-cultureel werk vooral in landelijke gebieden van belang is? Welke inbreng hebben vrijwilligers eventueel?

Mevrouw Roels benadert alles vanuit het oogpunt van het kind. Het Algemeen Welzijnsverbond legt de nadruk eerder op de vragen van de ouders. Volgens mij moet er aandacht zijn voor beide standpunten. Hoe zal het Algemeen Welzijnsverbond rekening houden met het standpunt van het kind? Hoe zal het Centrum voor het Jonge Kind rekening houden met het standpunt van de ouders?

De opvoedingswinkel mag niet op een commercieel product lijken. Iedereen lanceert de laatste tijd

opvoedingsvoorstellen. Hoe kunnen we de vertrouwensband garanderen?

De gebruikersrechten zijn nog steeds niet juridisch verankerd. Misschien is dit het moment voor een initiatief in die zin.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: We hebben drie opvoedingswinkels gehoord. Alle drie houden ze er een andere visie op na. Wij kijken naar de opvoedingswinkels. De opvoedingswinkels kijken naar ons. Op die manier wordt het niet gemakkelijk om te bepalen hoe de opvoedingswinkels ingeplant moeten worden. Het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk legt de nadruk op groeien van onderen uit en vraagt een link met de CAW's. Het Pluralistisch Platform Jeugdzorg vraagt echter uitdrukkelijk om niet te linken met het CAW. Is er wel een gemeenschappelijk uitgangspunt mogelijk?

Mevrouw Roels sprak vanuit het standpunt van het kind: we moeten niet alleen laagdrempelig werken, we moeten de drempel proberen weg te halen en we moeten zelf de stap zetten naar de ouders die steun nodig hebben. Wat echter met ouders die het probleem helemaal niet erkennen? Mogen de opvoedingswinkels zelf contact opnemen met de ouders of moet men wachten tot ouders contact zoeken? Nemen scholen en CLB's contact op met de opvoedingswinkels?

Minister Inge Vervotte: We moeten het onderscheid blijven maken tussen preventie en hulpverlening.

Iedereen is het erover eens dat we verschillende preventiestrategieën moeten volgen: het netwerk, het loket en de 'outreaching'. Het netwerk bestaat zowel uit aanbieders als vragers. Belangrijk is te weten wie precies vragen stelt. Is er een duidelijke band tussen strategie en doelgroep? Moeten we specialisering stimuleren of moeten we streven naar algemene strategieën voor alle doelgroepen?

Heel wat van de risicogroepen die we met onze preventieacties niet bereiken, vinden we terug in de medische sector. Zij komen met hun opvoedingsspanningen terecht in ziekenhuizen of bij de huisarts. Wat is de visie van de sector daarover? Hoe kunnen we samenwerken met de medische sector? Is dat wenselijk?

De heer Luc Martens: Het is mij opgevallen dat geen enkele spreker het over de rol van het onderwijs heeft

gehad. Is het onderwijs dan geen relevante partij? Welke rol kan het onderwijs vervullen?

De heer Patrick Blondé: Onze organisatie beschikt over een heel ruim netwerk. We zijn daar op dit ogenblik heel actief mee bezig. Hoe slagen we erin om dat niet stigmatiserend te doen? Wie zijn onze partners? Dat zijn onder meer de CLB's van de drie onderwijsnetten, de helft van de oudercomités uit de brede regio, de ziekenfondsen, de pediaters, de wachtdiensten van de huisartsen, de stadsjeugddienst, de speelpleinwerking en de Gezinsbond. We spreken net dat deel van de samenleving aan dat veel met jongeren bezig is zonder door de mensen automatisch met problemen geassocieerd te worden. Op deze manier verlagen we de drempel en vermijden we stigma's. Op dit ogenblik bestaan wij uit 28 organisaties, maar het aantal partners blijft toenemen. De keerzijde van de medaille is de vraag wie allemaal bereid zal zijn een financiële bijdrage te leveren.

In ons netwerk hebben we bewust gekozen voor de praktijkgerichte aanpak. Wat kan elke partner op zijn niveau doen? Hoe kunnen we de ruime regio samen duidelijk maken dat opvoedingsonzekerheid normaal is? Hoe kan elke organisatie deze boodschap overbrengen aan haar achterban? Op dit ogenblik lukt dat aardig.

Mevrouw Anne Meeus: Krijgen de CAW's dagelijks vragen? Het antwoord is vrij duidelijk. Onze jaarverslagen bieden een duidelijk antwoord op deze vraag. Door onze drie kerntaken hebben wij te maken met een heel gevarieerd publiek. Ons winkelmodel staat garant voor een breed aanbod. Het loketmodel is niet het enige belangrijke voor ons. Daardoor krijgen we wellicht een bepaalde doelgroep over de vloer. Het netwerk bepaalt hoe dicht je bij de risicodoelgroep staat. Ons netwerk bevat het Comité voor de Bijzondere Jeugdzorg, de OCMW's, de Gezinsbond, Kind en Gezin enzovoort. Dat bepaalt welke functies we aanbieden en hoe 'outreaching' we kunnen werken. Wij zorgen ook voor vorming op locatie.

De voorzitter: Er werd ook gevraagd of de opvoedingswinkel meer moet zijn dan een helpdesk. Welk organisatie-model is het beste? Hoe moeten de opvoedingswinkels worden ingebed of ingeplant? Hoe actief of receptief moeten opvoedingswinkels zijn?

Mevrouw Hilde Haerden: Even belangrijk als de etalage is het voorportaal van de opvoedingswinkel. De etalage is belangrijk in de buurten waar moeilijk bereikbare ouders te vinden zijn. Wie alleen maar voor een loket zorgt, zal maar een deel van het publiek bereiken. Zonder extra inspanningen en een

proactieve aanpak in wijken met een hoog risicoprofiel, zal een etalage alleen niet veel opleveren. Dat wisten we al dankzij de ervaring van onze Nederlandse partners.

Een opvoedingswinkel is een 'partnership' of een netwerk. Het netwerk bestond oorspronkelijk uit 18 partners. Zij maken nog altijd deel uit van het bestuur van de winkels. Daarnaast zijn wij met andere buurtgebonden netwerken gestart. Wij hebben lokale partners nodig om buurten te analyseren. We brengen netwerken met elkaar in contact. We hebben onderwijs inderdaad niet genoemd, maar het is een heel belangrijke partner.

Het zijn steeds de ouders die een vraag stellen in de opvoedingswinkel. Het kan niet dat een school ons vraagt contact op te nemen met ouders. Wij maken leerkrachten duidelijk dat zij een vertrouwenspersoon zijn die zicht heeft op de situatie. De leerkracht moet samen met de ouders de weg naar de winkel proberen te vinden. De dienst is niet alleen laagdrempelig, maar ook mobiel. Wij kunnen zelf naar de ouders gaan.

Huisartsen, pediaters en kinderartsen zijn ook belangrijke partners. We hebben vanaf het begin geprobeerd om heel nauw met hen samen te werken. Opvoedingsproblemen hebben een psychosomatische uitrusting en komen zo bij de huisarts terecht. Groepspraktijken kunnen tijd en middelen stoppen in opvoedingsondersteuning. Huisartsen met een privépraktijk zijn vaak blij dat ze kunnen doorverwijzen. Opvoeden is een ambacht. Men kan helpen, advies en steun verlenen, maar dat vraagt soms een professionele aanpak. Daarom werken wij zo veel mogelijk samen.

Meerdere organisatie-modellen zijn mogelijk. Wij hebben voor de vzw-structuur gekozen. De netwerkpartners nemen deel aan de algemene vergadering en de raad van bestuur. Welzijn, onderwijs en hulpverlening geven de dagdagelijkse opvoedingsondersteuning mee vorm. Ze gaan binnen hun decretale opdracht na wat hun organisatie kan doen en wat de gedeelde opdracht is. De opdeling moet daarom op een praktische en vraaggerichte manier verlopen.

De voorzitter: Er waren ook vragen over netwerken op andere niveaus en over de rol van het sociaal-cultureel werk.

Mevrouw Annemie Driessens: Ons netwerk bestaat uit heel wat lokale afdelingen. In die lokale afdeling brengen we gezinnen samen om bij te leren en

ervaringen uit te wisselen. Op die manier ontstaat een informeel netwerk. Lokale activiteiten zijn alleen maar mogelijk als de beweging daar middelen voor kan vrijmaken.

Daarnaast hebben we een heel specifiek vormingsaanbod. Dat zijn ook ontmoetingsmomenten. We gaan er niet van uit dat wij alles weten. We organiseren oefenscholen voor ouders van peuters of van tieners. De respons is heel hoog. Zo'n oefenschool wordt ingeleid door een spreker, waarna ouders samen oplossingen zoeken voor hun problemen. We vinden dat een sterke formule. Dat netwerk is heel laagdrempelig. De ouders voelen zich vertrouwd met de andere deelnemers. Daarnaast verspreiden we een aantal tijdschriften. Ouders vinden er ideeën in terug. Schriftelijke getuigenissen zijn een sterk leerelement.

We geloven dat Triple P heel wat tools heeft. Maar wij geloven ook heel sterk in alles wat in de praktijk gebeurt. Dat kan gezinnen ook 'empoweren'.

De heer Patrick Blondé: De opvoedingswinkel organiseert vorming over positief ouderschap en opvoedingsondersteuning voor mensen uit de kinderopvang, speelpleinwerking enzovoort. We verstevigen het netwerk door gebruik te maken van wat al bestaat. In onze regio is het uitgebreide netwerk van dienstencentra en buurthuizen een ideale manier om in contact te komen met de buurt. We maken daarnaast meer en meer gebruik van alle digitale kanalen.

Mevrouw Hilde Haerden: Ik kan me goed voorstellen dat het verenigingsleven een oplossing kan zijn voor landelijke gebieden. In een stad als Genk is het aanbod van de Gezinsbond echter heel karig. We blijven zoeken naar samenwerkingsmogelijkheden. In centrumsteden wonen echter heel wat kansarme ouders. In Genk is één op twee pasgeboren baby's van vreemde origine. Ook deze ouders moeten bereikt worden. Als wij het hebben over toeleiding naar een sociaal netwerk, is dat veel ruimer dan het verenigingsleven alleen. Het verenigingsleven is sowieso het eigen verenigingsleven, dat uit zelforganisaties bestaat. Voor Turkse ouders zijn er veel meer zelforganisaties dan voor Marokkaanse ouders. Daar zoeken we naar eigen netwerken. Daarnaast is er nog een educatief onderdeel: taallessen, oudercomités, ontmoetingshuizen van CAW's enzovoort. We moeten dat veel ruimer zien. Op het vlak van toeleiding scoort de Gezinsbond vrij laag bij ons.

Mevrouw Annemie Drieskens: Ik ben hier niet om onze werking overal te verdedigen. Wij werken met

15.000 vrijwilligers. De dynamiek hangt af van de lokale inzet. Misschien moeten we de bond stimuleren om deel te nemen aan het werk dat u organiseert?

Mevrouw Hilde Haerden: We moeten dat langs de twee kanten doen. Dat staat ook op stapel, maar het is nog niet operationeel.

De heer Ferrie Spit, hoofd studiedienst Gezinsbond: Hoe bereik je ouders met gewone vragen? Door dit debat te voeren en bekend te maken dat mensen met vragen zitten, bereiken we al veel gewone mensen met gewone vragen. Het grootste deel van de vragen wordt opgevangen door informele netwerken.

De voorzitter: Er werden ook wel wat kritische bedenkingen geformuleerd over de relatie met het Sociaal Huis of het OCMW. Het woord 'stigmatiserend' werd gebruikt. Nochtans maakt men in centrumsteden, waar men denkt aan de opvoedingswinkel, wel nogal eens de link met een Sociaal Huis en was het precies de ambitie van het Sociaal Huis om dat stigmatiserende achter zich te laten.

De heer Patrick Blondé: Het zijn wij niet die dat etiket opplakken. Of mensen in een centrumstad nu naar het OCMW of naar een Sociaal Huis stappen, het blijft dezelfde locatie: zij moeten dus over dezelfde drempel.

De voorzitter: In heel wat steden en gemeenten wordt het Sociaal Huis toch ruimtelijk ontkoppeld van het OCMW.

De heer Patrick Blondé: Vaak liggen ze toch zeer dicht bij elkaar. We moeten er van af mensen pas vragen over opvoeding te laten stellen als er problemen zijn. Je kunt bij mensen ook interesse opwekken. Maar het is niet evident om die klik te maken. Wij zitten in het hart van Oostende, in een winkelstraat. Sinds we ons losgekoppeld hebben van hulpverlening, krijgen we dagelijks telefoons en komen er veel mensen over de vloer.

Minister Inge Vervotte: In het parlement hoor ik vaak de opmerking dat wij overal inrijpoorten creëren, waardoor het voor mensen vaak moeilijk is om te weten wat voor hen de beste is. Een thema als opvoeding is wel heel specifiek. Dat willen mensen duidelijk anders benaderen. Aan de andere kant hebt u allemaal heel sterk benadrukt hoe complex opvoedingsondersteuning wel is: vaak zijn daar andere

problemen bij betrokken waarvoor men wel materiële ondersteuning behoeft. De vraag is dus: is het wel aangewezen om opnieuw een aparte inrijpoort te creëren?

De heer Patrick Blondé: De grote meerwaarde van een loskoppeling is dat men er in slaagt om via een ‘zachte bemoeizorg’ mensen zelf keuzes te laten maken, waardoor ze al een stuk gemotiveerd zijn om doorverwezen te worden of in een ander traject te stappen. Die keuze hebben ze niet als ze meteen bij een hulpverlener terecht komen.

De heer Ludo De Cort, directeur Centrum voor Ethiek en Zingeving Vlaams Welzijnsverbond: Het is natuurlijk mooi om te zeggen dat we opvoedingsondersteuning volledig los willen haken van hulpverlening en problematisering. Maar de cultuur in onze samenleving is nog niet van die aard dat mensen een opvoedingswinkel binnen stappen zonder dat ze een probleem hebben. In die zin zou opvoedingsondersteuning moeten onderzoeken welke wegen mensen volgen om over problemen of spanningen te praten. Dan zou je al gauw bij de huisarts terecht komen, bij de kinderopvang of in de kleuterklas, ja zelfs in de parochie of het sociaal-cultureel werk. Maar we gaan precies proberen om opvoedingsondersteuning anders te organiseren omdat we weten dat veel van die milieus het niet meer doen zoals vroeger en dat men in een aantal gevallen dus een soort substituut nodig heeft. Toch moeten we uitgaan van de wegen die mensen het meest vertrouwd zijn. Dan komt men, naast de milieus die ik al heb opgesomd, al gauw bij een aantal hulpverlenende instanties. Vanuit ons verbond pleit ik er voor om de kinderopvang wat meer te ‘pedagogiseren’: nu is dat niet meer dan een dienstverlening. Dat zou een belangrijke stap zijn om de vertrouwde contactpunten van mensen meer voeding te geven.

De heer Bart Caron: Het is wel belangrijk dat er in de samenleving geen kunstmatig onderscheid wordt aangebracht tussen mensen met een ‘normale’ opvoedingsvraag en die met een hulpvraag. Door alle soorten vragen samen te brengen, kunnen we de drempel naar hulpverlening precies verlagen. We moeten de indruk tegengaan dat wie in het Sociaal Huis terecht komt, serieus in de problemen zit: daardoor hebben we net heel hoge drempels gecreëerd.

De heer Ludo De Cort: Maar tegelijk moeten we weg van de éénloketgedachte. Evenmin als bij een Sociaal Huis kan men bij een opvoedingswinkel met alle vragen terecht. We moeten uitgaan van de complexiteit van contactpunten waar mensen met hun vragen

terecht komen, daar zo veel mogelijk ondersteuning aan bieden en dat in een netwerk kwalitatief beter uitbouwen.

De heer Luc Martens: Zegt u nu dat men op de verschillende plaatsen waar mensen samen zijn wat meer een pedagogische ambitie moet ontwikkelen en een vermogen om die ambitie ook waar te maken?

Minister Inge Vervotte: Dat is ook de bedoeling van de netwerken.

De heer Ludo De Cort: De waardebetrokkenheid van opvoeding is te weinig aan bod gekomen. Dat heeft ook te maken met de vertrouwdheid van mensen in een bepaald milieu, waar ze met hun vragen terecht komen. Het is toch belangrijk om dat element mee te berekenen in het contactpatroon dat mensen uitbouwen.

Mevrouw Karin Roels: Ik wil evenmin als de heer Caron een discussie over waar de grens ligt tussen dienstverlening en hulpverlening, om dan binnen ‘integrale’ de discussie verder te zetten waar dat rechtstreeks toegankelijk is of waar we achter de toegangspoort zitten. De vorming van netwerken is dezer dagen een bezigheid op zich. Maar daar is de cliënt helemaal niet mee gebaat: hij wordt niet ondersteund.

Minister Inge Vervotte: Ik hoop dat de opvoedingswinkel in Genk dat kan tegenspreken. U gaat ervan uit dat een cliënt niets heeft aan de functie van een opvoedingswinkel.

Mevrouw Karin Roels: Dat is niet mijn mening. Ik denk gewoon dat er soms veel te veel geïnvesteerd wordt in de vorming van netwerken op zich, los van de vragen van de cliënten. Waar er gewerkt wordt met de cliënt en met concrete situaties als uitgangspunt, is de samenwerking wel heel functioneel. Bij de ‘integrale’ zitten de directies met een verborgen agenda aan tafel. Iedereen denkt aan zijn eigen voorziening en het samenwerkingsprotocol belandt in de kast. Dat is geen netwerkvorming.

Mevrouw Hilde Haerden: Het mogen inderdaad geen praattafels zijn, het moeten actietafels zijn. Maar iedereen moet wel in dezelfde richting kijken. We moeten investeren in basisvoorzieningen maar daarnaast moeten we onze deskundigheid inzake opvoeding ook centraliseren. Ouders hebben recht op deskundig advies. Leerkrachten kunnen bijvoorbeeld niet ingaan op elk individueel probleem van elke ouder en moeten dus allemaal naar dezelfde

instanties kunnen verwijzen. Het is inderdaad nog steeds een heel theoretisch discours wat nu gewone en wat complexe vragen zijn. De vragen zijn heel vaak gewoon maar de gezinsconstellatie en het veld waar de opvoeding elke dag plaats vindt, is soms heel complex. Vaak ben je daar meer mee bezig dan met de vraag zelf.

De heer Patrick Blondé: Opvoedingswinkels hebben de taak om, ongeacht de ernst van een vraag om advies of hulp, in de eerste plaats antwoorden te bieden zonder een koppeling aan de hulpverlening. Een opvoedingswinkel is de eerste plaats waar ze terecht kunnen. Het is een beetje vergelijkbaar met de pediatriche diensten of spoedgevallen. Bijna de helft van de opvoedingsvragen komen van mensen die vrijwillig of professioneel actief zijn in het vrijwilligerswerk, bijvoorbeeld kinderopvang, speelpleinwerking, buurtwerking, onderwijs. Ook die mensen hebben extra ondersteuning nodig. Die mensen komen daarboven met veel ouders in contact en kunnen die dan doorverwijzen naar de opvoedingswinkel of de website.

De heer Ludo De Cort: Een netwerk heeft een voor- en een achterzijde. Aan de voorzijde mag diegene die opvoedingsondersteuning zoekt, bijna niet merken dat er een netwerk is. Opvoedingsondersteuning moet heel laagdrempelig zijn, mensen moeten op veel plaatsen in hun directe omgeving terecht kunnen. Aan de achterzijde bevindt zich dan een professionele organisatie die een maximale kwaliteit en bereikbaarheid poogt te organiseren. De zoeker hoeft daar nauwelijks weet van te hebben.

Een netwerk is geen zware structuur. In die zin moet het scharnierpunt tussen opvoedingsondersteuning en hulpverlening binnen dat netwerk goed uitgetekend zijn. Het zou immers vreemd zijn de deskundigheid van een hulpverleningssector niet te betrekken bij opvoedingsondersteuning. Dat betekent niet dat die mensen dadelijk naar de hulpverlening moeten worden doorverwezen, maar wel dat de deskundigheid in het netwerk een plaats moet krijgen zodat de kwaliteit van de ondersteuning daar wel bij vaart.

De voorzitter: Er waren nog vragen over het bereiken van het landelijke gebied.

De heer Patrick Blondé: De provinciale preventieteam hebben al een traditie in projectwerking en preventie. Die werkwijze moet worden gehandhaafd. De centra in de stedelijke gebieden kunnen ook antennes en steunpunten uitbouwen in de omliggende landelijke gebieden. Als diensten in landelijke gebieden

minder mankracht en middelen hebben, kan er van hen niet verwacht worden dat ze dezelfde activiteiten ontplooiën als de diensten in stedelijke gebieden. Er moet zeker een wisselwerking zijn.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey: Een dienst in een centrumstad heeft te maken met specifieke opvoedingsvragen, soms eigen aan een stad. Het kan toch niet dat die het ook nog eens moet gaan uitleggen op het platteland.

De heer Patrick Blondé: Het netwerk bestaat uit CLB, Gezinsbond, ziekenfonds, die diensten zijn ook allemaal aanwezig op het platteland.

De heer Luc Martens: Recente studies van onder meer Laermans over verstedelijking en stedelijkheid bewijzen dat er in Vlaanderen maar beperkt meer sprake is van het platteland. Allicht is er nog wel een verschil maar heel Vlaanderen is min of meer verstedelijkt.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey: Ik bedoel alleen dat de problemen zich vaak concentreren in de steden. Dan kan toch niet verwacht worden dat de landelijke gebieden de oplossingen in de stad zoeken?

Mevrouw Kristien Nys: Net daarom is het meersporrenbeleid belangrijk. De opvoedingswinkel kan dan gehuisvest worden in de centrumsteden. De opvoedingswinkel in Genk heeft een degelijke wijkwerking. Er zijn ook ouderprogramma's voor die wijken. Dat gebeurt ook elders. Men moet er wel rekening mee houden dat de drempels groter zijn. Het project dat ik voor mijn onderzoek volgde, had daarom voor transport gezorgd en een dienst waardoor ouders effectief konden deelnemen. Dat neemt niet weg dat er nu eigenlijk al een ander, meer algemeen aanbod is, vooral voor de zeer jonge kinderen van 0 tot 2 jaar. Kind en Gezin is algemeen bekend en van hun diensten wordt algemeen gebruik gemaakt. Ook de opvoedingstelefoon heeft een lage drempel en is voor iedereen toegankelijk. Dat is een zeer specifiek medium. De moeilijkheid is er voor te zorgen dat heel Vlaanderen een basisaanbod heeft. In de ene regio groeit dat spontaan vanuit de netwerken. Bepaalde regio's blijven echter zeker achterwege. Het blijft moeilijk om na te gaan hoe we initiatieven kunnen nemen om mensen te helpen.

De voorzitter: Er waren ook een aantal vragen over de verantwoordelijkheden van de diverse overheden. Wat zijn de taken van de gemeente, de provincie, de Vlaamse overheid, niet alleen op vlak van de middelen maar ook op vlak van de mentale bereidheid om zich te engageren?

Mevrouw Vera Jans: Heeft het Limburgs steunpunt opvoedingsondersteuning functionele relaties met de opvoedingswinkel?

Mevrouw Hilde Haerden: Uiteraard, ik heb het steunpunt ooit zelf opgericht. Ik pleit voor het behoud van het intermediaire niveau van opvoedingsondersteuning, juist om het overzicht te houden over het sensibiliseren van de meer landelijke gebieden en om de netwerken ter plaatse te ondersteunen. De specifieke meerwaarde van dat niveau is de expertiseopbouw en -verspreiding. Zo werkt het complementair aan de lokale initiatieven.

Daarnaast werken we met dat steunpunt samen voor materiaalontwikkeling. Wij hoeven onze tijd en energie niet te investeren in de ontwikkeling van nieuwe materialen. We krijgen daarenboven nog professionele toelichting en vorming.

Het derde aspect is de vorming. Hoe installeer je een spreekuur, hoe richt je dat in? Het steunpunt haalt de expertise waar die zit. Het is een sterk faciliterend en inspirerend orgaan, ook op het vlak van visieontwikkeling. Het provinciale steunpunt probeert alles wat er in de provincie leeft toegankelijk te maken voor alle lokale actoren, die niet altijd op Vlaamse of internationale congressen geraken. In dat opzicht pleit ik voor een kerntakendebat om naast onderwijs ook opvoeding in het Limburgplan te integreren.

De voorzitter: Er was nog de vraag of er buitenlandse voorbeelden zijn van het aanpassen aan een context of cultuur, naar analogie met de eindtermen of de instapprogramma's voor nieuwkomers.

Mevrouw Kristien Nys: Professor Sanders van Triple P wijst er zelf op dat er eigenlijk meer culturele gelijkenissen dan verschillen zijn. Het verschil is net dat het programma zich moet afstemmen op mensen die moeilijk te bereiken zijn. Op een studiedag vorig jaar zei hij bijvoorbeeld dat ze voor bepaalde groepen sigaretten ter beschikking stellen. Dat komt terug in andere educatieve programma's die het aanbod aansluiten bij de school en een maaltijd aanbieden. Het gaat dus over zeer concrete middelen om tegemoet te komen aan culturele verschillen. De verschillende internationale programma's zijn het in grote lijnen eens over het basisidee, over de ideale context voor opvoeding. Het gaat dan over de autoritatieve opvoedingsstijl, het positieve ouderschap enzovoort.

Het is voor de programmamakers heel belangrijk, zeker als het programma afkomstig is uit het buitenland, om de specifieke context te beoordelen. Als het

programma enkel aangewend is in een sterk verstedelijkt gebied, moeten voor een toepassing op een meer landelijk gebied, een aantal aanpassingen doorgevoerd worden. Het gaat vooral om het toepassen van strategieën om het aanbod zo toegankelijk mogelijk te maken.

De heer Ludo De Cort: Het afzonderen van opvoedingsondersteuning is eigenlijk enkel geschikt voor het relatief geëmancipeerde, kleinburgerlijke gezin. De meeste kansengroepen, kansarmen, gehandicapten en allochtonen, krijgen best een omvattende benadering. Opbouwwerk, buurtwerking enzovoort hebben veel meer kansen om op een adequate manier de opvoeding te ondersteunen samen met de ondersteuning die op andere vlakken nodig is.

Minister Inge Vervotte: Ik hoop dat het ontwerp over opvoedingsondersteuning niet op die manier evolueert. De gedachtewisseling handelde net over de partners en de netwerken zodat opvoedingsondersteuning ingebed en niet apart benaderd wordt.

Mevrouw Karin Roels: Wat het effect van strategieën betreft, heb ik het daarnet al gehad over het multiplicatoreffect van het focussen op en het investeren in het bestaande aanbod. Dat effect is niet goed meetbaar. Door meer vorming, opleiding en ondersteuning is het aantal aanvragen wel gedaald. We krijgen minder aanvragen die niet voor ons bestemd zijn. Het aantal opnames en begeleidingen is gestegen: van 180 naar 330. Het gemiddelde aantal opnamedagen van kinderen in ons centrum is gedaald van 58 tot 38. De tendens is dat de opvulling van de residentiële capaciteit gedaald is en het ambulante aanbod gestegen is.

De ambulante werking gaat ver en richt zich ook tot de landelijke gebieden. Als men bij mensen aan huis gaat, maakt het niet uit of je een buur, een vriend, een hulpverlener of coach bent. Dat is een werkwijze die vruchten afwerpt.

De voorzitter: Ik dank alle sprekers voor hun toelichting en hun bijdrage aan de gedachtewisseling.

De verslaggever,

Tom DEHAENE

De voorzitter,

Luc MARTENS

BIJLAGE

Implementatie van opvoedingsondersteuning in Vlaanderen

I. Het Waarom

Gewijzigde maatschappelijke context

De actuele legitimering van opvoedingsondersteuning is zeker terug te vinden in een veranderende maatschappelijke context. Er zijn verschillende factoren die geleid hebben tot enerzijds een klimaat van opvoedingsonzekerheid, maar anderzijds ook tot een klimaat waar ouders het allerbeste willen voor hun kind en daarbij zoveel mogelijk informatie willen verzamelen.

We sommen hierna enkele evoluties op die mee bepalend zijn voor een klimaat waarbij gezinnen beroep doen op opvoedingsondersteuning:

- ✓ Wegvallen van klassieke opvoedingsmodellen
- ✓ Een veelheid aan waardepatronen en levensstijlen
- ✓ Evolutie van een bevelshuishouding naar een onderhandelingshuishouden
- ✓ Wegvallen van sociale netwerken
- ✓ Positieve aandacht voor de plaats van kinderen in de samenleving
- ✓ Stijgende mondigheid van gezinnen die zoeken om het zo goed mogelijk te doen voor hun kinderen

Onderzoek naar vragen en behoeften inzake opvoedingsondersteuning toont aan dat vele ouders vragen hebben naar ondersteuning bij de opvoeding. Dit betekent echter niet dat al deze ouders daarom opvoedingsproblemen hebben. Onderzoek bevestigt dat het hebben van opvoedingsvragen zeker ook een uiting is van het feit dat men als ouder zo goed mogelijk wenst op te voeden.

Opvoedingsondersteuning als preventie

Een andere belangrijkste legitimering om een beleid inzake opvoedingsondersteuning uit te werken, is de krachtige preventieve waarde die opvoedingsondersteuning heeft. Heel wat literatuur en wetenschappelijk onderzoek tonen aan dat, hoe vroeger ouders ondersteund worden in het opvoedingsproces, hoe meer opvoedings-, gedrags- en emotionele problemen bij hun kinderen op langere termijn kunnen vermeden worden. Hoe beter het voortraject van de intensieve hulpverlening wordt uitgebouwd, hoe minder jongeren laattijdig terecht komen in de jeugdhulpverlening.

Enkele gegevens:

- Onderzoek vanuit de neurobiologie toont aan dat vroege sociale, responsieve interacties cruciaal zijn voor de ontwikkeling van hersenstructuren die verantwoordelijk zijn voor de latere gedrags- en emotieregulatie; hersenen van kinderen die verwaarloosd zijn, zijn een kwart kleiner dan die van een normaal opgroeiend kind (Riksen-Walraven, 2002; Perry, 2004).
- Wetenschappelijk onderzoek dat effecten van preventie nagaat, kan samengevat worden in volgende wet : hoe vroeger men start met preventie, hoe sterker je de context erbij betreft, hoe beter de resultaten, hoe lager de kostprijs, hoe langer de effecten aanhouden en hoe beter op termijn de prognose (Voets, 2004).
- Er zijn evidenced-based methodieken op niveau van universele, selectieve en geïndiceerde preventie die positieve resultaten hebben (Sanders, Guide tot triple P, 2000) In Australië is ook ernstig wetenschappelijk onderzoek gedaan naar het effect van sensibilisering rond opvoedingsondersteuning (evidence based Triple P programma- Positive Parenting Programme- uitgewerkt door professor Sanders). Uit deze resultaten blijkt dat televisie en media in het algemeen een zeer effectief medium zijn om een grote groep mensen te bereiken (laagdrempelig en toegankelijk). Via de media kan opvoeding bespreekbaar gemaakt worden, wordt het feit dat ouders vragen hebben over opvoeding genormaliseerd en kan de boodschap gegeven worden dat ouders optimistisch mogen zijn over de aanpak van lichte opvoedingsproblemen. Onderzoek toonde aan dat 30 % van ouders met kinderen tussen 4 en 7 jaar aangeeft vragen te hebben bij het gedrag van hun kind of de relatie met hun kind, toch vindt maar een kleine 10% de weg naar de geïnstitutionaliseerde hulpverlening.

II. Enkele basispremises

*Bij het ontwikkelen van een visie met betrekking tot de organisatie en implementatie van opvoedingsondersteuning in Vlaanderen, is een belangrijke basispremissie dat maximaal moet uitgegaan worden van het aanbod dat al bestaat. Heel wat actoren zijn actief op het terrein van opvoeding, maar het aanbod is versnipperd en de gezinnen weten onvoldoende waar ze terecht kunnen met hun vragen. Het is niet de bedoeling om nieuwe structuren, nieuwe sectoren op te zetten. Wel is het de bedoeling om de actoren die rond dit thema werken samen te brengen en zo tot een meer efficiënte organisatie te komen. Een ouderavond van het oudercomité, een thema-avond vanuit het OCMW, een thema-avond vanuit de kinderopvang ... zullen niet langer volledig afzonderlijk aangeboden worden, maar best vanuit een samenwerkingsverband waarbij verschillende initiatieven op elkaar afgestemd zijn. De functies inzake opvoedingsondersteuning die verder staan beschreven, zijn dan op zich ook geen nieuwe functies, maar functies die door alle actoren betrokken op opvoedingsondersteuning samen kunnen gerealiseerd worden vanuit hun bestaande aanbod. De Vlaamse Overheid zal middelen inzetten om de samenwerkingsverbanden te stimuleren en te faciliteren.

*Wanneer we het over opvoeding, hebben, spreken we over een proces tussen ouders, kinderen en de ruimere context waarbinnen dit proces zich afspeelt. Het is duidelijk dat het hierbij gaat om een complementair en circulair proces: ouders en kinderen vullen elkaar aan in het proces en beïnvloeden ook duidelijk elkaar. Het is geen eenrichtingsrelatie van ouders naar kinderen, maar een relatie waarbij beiden partijen elkaar voortdurende beïnvloeden en ook beïnvloed worden door de ruimere leefomgeving waarin het opvoedingsproces zich afspeelt.

*Een derde basispremissie is dat het opvoeden de eigen verantwoordelijkheid is en blijft van de ouders. Zij zijn verantwoordelijk voor de opvoeding en zij vullen de waarden en normen in van waaruit zij dit opvoedingsproces samen met hun kinderen gestalte geven. De Vlaamse overheid zal enkel faciliterend en ondersteunend optreden opdat ouders en kinderen zo veel mogelijk kansen krijgen om dit opvoedingsproces vorm te geven in functie van optimale ontwikkelingskansen van de kinderen. Wanneer de overheid een aanbod inzake opvoedingsondersteuning invult, zal zij dit enkel doen op basis van erkende wetenschappelijke basisprincipes inzake opvoeding, die vanuit de ontwikkelingspsychologie en pedagogische wetenschappen algemeen erkend zijn. Het gaat hierbij om principes zoals het belang van stimuleren van kinderen, het belang van het bieden van structuur aan kinderen, het belang van positieve communicatie... Als overheid vinden we een belangrijke legitimatie voor de ondersteuning van het opvoedingsproces in het IVRK, waarin vermeld staat dat de overheid gezinnen moet ondersteunen in functie van het belang van de kinderen (art 18).

III. Wat is opvoedingsondersteuning?

Definitie

Opvoedingsondersteuning bestaat uit al die activiteiten die tot doel hebben om ouders en andere opvoeders¹ steun te bieden bij het opvoeden. "Opvoeden" wordt daarbij gezien als een complexe opdracht, beïnvloed door een wisselwerking van factoren. Concreet gaat het om kenmerken van het kind (zoals bijvoorbeeld ontwikkelingsnoden, temperament), kenmerken van de ouder (bijvoorbeeld persoonlijkheid, opvoedingsgeschiedenis, opvattingen over opvoeden, opvoedingsvaardigheden) en de context waarbinnen de opvoeding plaatsvindt (partnerrelatie, buurt, maatschappij).

Vanuit deze definitie is het duidelijk dat opvoedingsondersteuning niet alleen focust op de interactie tussen ouders en kinderen maar ook ruimer oog heeft voor de leefomgeving van kinderen.

¹ Wanneer we het in het vervolg van de tekst hebben over ouders dan worden ook andere opvoeders die met kinderen samenleven of vanuit een opvoedende relatie betrokken zijn op kinderen (b.v. leerkrachten), bedoeld. Om stilistische redenden worden deze andere opvoeders niet telkens apart benoemd.

Doelgroep

De doelgroep die we met opvoedingsondersteuning voor ogen hebben is: alle ouders/opvoeders die de zorg opnemen van kinderen². Alle ouderfiguren, ouders, grootouders en familie worden hier dus ook toe gerekend.

Met opvoedingsondersteuning willen we zeker ook “risicogroepen” bereiken zoals maatschappelijk kwetsbare gezinnen. Het spreekt vanzelf dat ook andere specifieke groepen zoals eenoudergezinnen, nieuw samengestelde gezinnen, adoptiegezinnen enz. een bijzondere aandacht vragen vanuit het perspectief van opvoedingsondersteuning.

Omdat opvoedingsondersteuning zicht richt op alle gezinnen, zien we het ook als “verrijking” voor gezinnen die helemaal geen problemen ervaren. (Vandemeulebroecke, 2002).

De nood aan opvoedingsondersteuning kan heel verschillend zijn voor gezinnen. Kousemaker & Timmers-Huigens (1985) onderscheiden vier types van gezinssituaties, afhankelijk van de ernst van de vragen van ouders m.b.t. de opvoedingssituatie:

- Gezinnen met een gewone opvoedingssituatie: het opvoedingsproces verloopt harmonieus. Vragen waarmee ouders worden geconfronteerd kunnen op een bevredigende manier worden opgelost door de ouders.
- Gezinnen met een opvoedingsspanning: de ouders ervaren ongerustheid en onzekerheid over het eigen handelen. De opvoeding is onder druk komen te staan.
- Gezinnen met een opvoedingscrisis: het handelen van de opvoeder is niet toereikend en ouders nemen in toenemende mate hun toevlucht tot noodoplossingen. Zij zijn ontevreden over de situatie en hebben ambivalente gevoelens over het kind.
- Gezinnen met opvoedingsnood: er worden ernstige opvoedingsproblemen ervaren. De balans tussen risico- en protectieve factoren is ernstig verstoord. Er is nood aan intensieve hulp om uit de impasse te geraken.

Wanneer we de koppeling maken met de zwaarte van een opvoedingsvraag dan richt opvoedingsondersteuning zich op de gewone opvoedingssituatie, de opvoedingsspanning en in zekere zin ook op opvoedingscrissen. De derde groep heeft ook noden aan meer intensieve hulp die via de hulpverlening een antwoord moeten krijgen. De vierde groep van gezinnen heeft in de eerste plaats nood aan intensieve opvoedingshulp. Zij worden echter niet uitgesloten uit initiatieven van opvoedingsondersteuning, wanneer zij zelf hiervoor openstaan.

Het aanbod inzake opvoedingsondersteuning richt zich ook niet rechtstreeks tot begeleiders of professionelen, omdat deze in eerste instantie binnen hun eigen sector kunnen rekenen op vorming en inhoudelijke ondersteuning bij het bieden van opvoedingsondersteuning. Professionelen moeten vorming kunnen krijgen over opvoedingsondersteuning via een professioneel circuit (Vandemeulebroecke & De Munter, 2004, p.29)

² De term “kinderen” wordt in dit verband niet enkel gebruikt voor jonge kinderen maar voor alle leeftijdscategorieën. Immers, een opvoedingsrelatie is een duurzame relatie wat impliceert dat een zoon of dochter “een kind” blijft, ongeacht zijn leeftijd. Hierbij willen we wel opmerken dat het niet de bedoeling is dat opvoedingsondersteuning zich ook uitdrukkelijk zou richten tot ouders met volwassen kinderen. In de praktijk zal de leeftijd van de kinderen zich dus wel vooral situeren tussen 0 en 18 jaar.

Functies inzake opvoedingsondersteuning

*** Informatie en voorlichting**

Een goed informatie- en voorlichtingsaanbod vervult een belangrijke rol voor ouders bij het wegnemen van opvoedingsonzekerheid en het bieden van steun bij het nemen van beslissingen. Ouders hebben behoefte aan informatie over:

- de opvoeding en verzorging van kinderen in de verschillende levensfasen en bij specifieke opvoedingsvragen;
- het stimuleren van de ontwikkeling van hun kind;
- de voorzieningen in hun omgeving voor kinderen en ouders, zoals kinderopvang, onderwijs, vrijetijdsbesteding en het ondersteunings- en hulpverleningsaanbod.

Ouders zoeken vaak ondersteuning bij vragen die te maken hebben met een bepaalde fase in de ontwikkeling van hun kind. Het is belangrijk om ouders informatie te geven op een moment dat ouders nog geen problemen ervaren. Dit kan niet alleen een verrijking op zich zijn maar zal het ook makkelijker maken dat ouders op het moment dat problemen opduiken gemakkelijker de toegang vinden tot ondersteuningsmogelijkheden..

Ook de media hebben een heel belangrijke plaats op het vlak van informeren en voorlichting geven van ouders. Uit het Australische evidence based Triple P Programma (Positive Parenting Programme uitgewerkt door Prof. Dr. M. Sanders) blijkt dat de televisie, en de media in het algemeen, zeer effectief is om een grote groep mensen te bereiken (laagdrempelig en toegankelijk). Via de media kan opvoeding bespreekbaar gemaakt worden, wordt het feit dat ouders vragen hebben over opvoeding genormaliseerd en kan de boodschap gegeven worden dat ouders optimistisch mogen zijn over de aanpak van lichte opvoedingsproblemen (cf. infra).

***Praktisch pedagogische of instrumentele steun**

Hierbij kan het meer concreet gaan over het ter beschikking stellen van:

- diensten (bijvoorbeeld babysit, vrijetijdsbesteding, kinderopvang enz.) waarvoor vaak zal moeten worden doorverwezen naar andere voorzieningen.
- materiaal (in bijvoorbeeld een speel-o-theek of uitleendienst)
- pedagogische documentatie (in bijvoorbeeld een bibliotheek)

We verwijzen hierbij ook naar heel praktische opvoedingsondersteuning die vaak ook bij de gezinszorg wordt aangeboden. Specifiek bij gezinnen met jonge kinderen wordt er veel praktisch pedagogische steun geboden rond de concrete zorg en opvoeding van de kinderen.

***Emotionele steun**

Hiermee wordt die ondersteuningsvorm bedoeld waarbij het de bedoeling is om een “luisterend oor” te zijn zonder noodzakelijk gedragsverandering na te streven. Dit impliceert³ het tonen van betrokkenheid, het uiten van respect, waardering en begrip, het bieden van bevestiging bij de zienswijze van de betrokken opvoeders. “Emotionele ondersteuning” komt vaak aan bod binnen andere functies van opvoedingsondersteuning. Nochtans noemen we het ook als een aparte functie omdat de nood aan dergelijke ondersteuning soms ook op zich staat. Daarenboven wordt het belang van emotionele steun vanuit wetenschappelijke hoek sterk benadrukt in die zin dat emotionele steun een protectieve factor is bij het goed verlopen van het opvoedingsproces. .

³ We verwijzen hier niet naar de empathische basishouding die doorheen gans de opvoedingsondersteuning centraal staat. Het gaat hier wel degelijk over een functie op zich.

***Sociale samenhang stimuleren, sociale steun en zelfhulp bevorderen**

Ouders met opvoedingsvragen richten zich in de eerste plaats tot hun informeel sociaal netwerk. In dit opzicht zijn de meest kwetsbare ouders diegene die sociaal geïsoleerd raken. Het kan niet de bedoeling zijn om de informele opvoedingsondersteuning te professionaliseren. Het is echter wel zinvol en nodig ontmoetingskansen voor ouders te creëren en informele sociale netwerken te stimuleren en ouders hiernaar toe te leiden. Hier kan een belangrijke rol zijn weggelegd voor lokale vrijwilligers die een bijdrage kunnen leveren tot het verder versterken van de sociale samenhang rond gezinnen.

Sociale steun van vrienden en familie is een sterke vorm van ondersteuning voor ouders. Een goed functionerend sociaal netwerk, waarbij het gaat om de kwaliteit en niet de kwantiteit van de relaties, versterkt de draagkracht van ouders. Daarom is het belangrijk dat ouders een sociaal netwerk opbouwen, waarop zij een beroep kunnen doen in tijden van opvoedingsspanning.

***Signalering, vroegtijdige onderkenning en verwijzing**

Signaleren betekent in de opvoedingsondersteuning het waarnemen van veranderingen in de situatie van een kind en diens ouders, en het overwegen wel of niet tot actie over te gaan om op het juiste moment hulp te bieden als dat nodig is.

Vragen en problemen van ouders zijn heel gevarieerd, zowel in aard als ernst van de problematiek. Soms blijkt al bij een eerste contact dat ouders elders beter geholpen kunnen worden, bijvoorbeeld omdat men daar over specifieke deskundigheid beschikt of omdat de problemen van ouders een intensievere vorm van ondersteuning vragen. Dan heeft de preventieve zorg een signalerende en verwijzende rol.

Verwijzing is noodzakelijk wanneer de gewenste hulp de eigen competenties overschrijdt.

*** Pedagogische advisering en/of licht ambulante/mobiele ondersteuning**

Pedagogische advisering en/of licht ambulante/mobiele ondersteuning impliceert vormen van laagdrempelige, kortdurende ondersteuning die tot doel heeft om ouders te ondersteunen in het verbeteren van hun eigen opvoedingssituatie. Gesprekken of huisbezoeken in dit verband bieden steun in situaties waarin sprake is van een opvoedingsspanning. Ouders zoeken ondersteuning bij opvoedingsvragen of -problemen als ze twijfels hebben over hun eigen aanpak en actief zoeken naar andere mogelijkheden. Vaak gaat het om een duidelijke vraag om advies of begeleiding bij de aanpak van bepaald probleemgedrag, of bij het hanteren van een pedagogische situatie. Ouders vinden dat het anders moet, maar weten niet hoe.

Bij pedagogische advisering gaat het om het verhelderen van het probleem samen met de ouders, zicht krijgen op de factoren die het probleem beïnvloeden en mogelijk in stand houden, en uitstippelen van een bepaalde aanpak. De adviezen en suggesties aan ouders zijn vooral praktisch, de contacten zijn meestal kortdurend. Soms zijn er meer contacten, als de ouders steun en kortdurende begeleiding krijgen bij de uitvoering van een bepaald advies.

Dit soort van ondersteuning biedt meer dan informatie en voorlichting, ouders de mogelijkheid hun vaardigheden en competenties uit te breiden. Advisering krijgt vorm in individuele begeleiding en in vormen van oudergroepswerking.

***Meer intensieve, laagdrempelige hulp**

Meer intensieve trainingen van opvoedingsvaardigheden (individueel of in groep) en gezinsbegeleiding die gericht zijn op meerdere levensdomeinen die toch nog laagdrempelig zijn, situeren zich op de overgang tussen opvoedingsondersteuning en –hulp. Hierbij gaat het reeds om duidelijk geïndiceerde hulp in situaties van opvoedingscrisissen. We nemen deze functie mee op voor de volledigheid omdat er binnen het continuüm van opvoedingsondersteuning en opvoedingshulp sowieso een grijze zone is waarbij beide elkaar overlappen.

IV. Doelstellingen

Algemene doelstellingen naar de ouders

Opvoedingsondersteuning richt zich op ouders en andere opvoeders, met als specifieke doelstellingen:

- De competentie, vaardigheden en draagkracht van ouders te versterken
- De draaglast te verminderen door problemen tijdig te signaleren en praktische hulp of steun te bieden
- Het sociale netwerk rondom kinderen en gezinnen te versterken

Het uiteindelijke doel is:

- Het vergroten van opvoedingsmogelijkheden en kansen van gezinnen enerzijds
- Het voorkomen van (zwaardere) problemen anderzijds. Door ouders te ondersteunen bij eenvoudige vragen, wensen we de zelfstandigheid en vaardigheden om op te voeden te vergroten. Dit maakt ouders meer weerbaar ten aanzien van eventuele (zwaardere) problemen die zich in de toekomst voordoen. Dit kan de instroom naar meer intensieve hulp beperken.

V. Uitgangspunten

Belangrijke uitgangspunten bij opvoedingsondersteuning zijn:

- Laagdrempelige ondersteuning: gemakkelijk bereikbaar zijn, geen grote financiële inspanningen vragen, niet-stigmatiserend zijn, cultuursensitief zijn, ...
- Vraaggericht en participatief werken: uitgaan van vragen en behoeften van ouders
- Ondersteuning op maat: het ernstig nemen van elke opvoedingsvraag en een gepast antwoord geven; hierbij hebben we het vooral op de adviesfunctie (zie later) of het individuele aanbod dat op maat zal worden ingevuld..
- Empowerment : aansluiten bij de deskundigheid van ouders en hen activeren om zelf oplossingen te zoeken die passen in hun situatie
- Methodisch werken: doordacht te werk gaan waarbij vragen worden geanalyseerd, nagedacht wordt over doelstellingen, strategieën ...